

Державний навчальний заклад
«Золотоніський професійний ліцей»

Кабацкова Алла Миколаївна,
викладач історії та правознавства
Спеціаліст вищої категорії

Тема, над якою працює: **«Мотивація навчальної діяльності на уроках
суспільних дисциплін»**

Назва матеріалу:

*Правові задачі з основних галузей права.
(Теоретичний та практичний курси).*

Анотація:

Пропонований посібник має на меті допомогти учням оволодіти програмою навчального курсу «Правознавство». Зміст посібника відповідає програмі курсу «Правознавство», а також існуючим навчальним підручникам.

Збірник містить теоретичний матеріал, що дає уявлення про основні галузі права, про юридичну відповідальність за правопорушення та практичний матеріал для розв'язування конкретних життєвих ситуацій з використанням законодавства. Таким чином, вдало поєднується теоретична і практична частина права, що спрямовує на творчу співпрацю викладача та учня, створення атмосфери зацікавленості на уроці, покращення логічного мислення та пам'яті.

У посібнику містяться задачі різного ступеня складності – від елементарних до задач підвищеної складності, що дає змогу використовувати їх у різних за рівнем підготовки учнів на уроках, для диференціації завдань на уроках, підготовки до олімпіад з правознавства.

Дані завдання викладач може використати під час вивчення відповідних тем для їх повного засвоєння, у відповідях дається не лише аналіз наявності правовідносин, а й більш повний аналіз ситуацій.

Даний збірник правових задач рекомендовано для викладачів правознавства ПТНЗ та загальноосвітніх шкіл.

Обсяг матеріалу: 90 сторінок

Матеріали схвалено педагогічною радою ДНЗ «Золотоніський професійний ліцей», протокол № 12 , від 26. 04. 15.

Зміст

- *Передмова*
- *Теоретичний курс
(основні поняття та терміни)*
- *Практичний курс
(правові задачі з відповідями)*
- *Список використаної літератури та джерел*

ПЕРЕДМОВА

Виникнення незалежної української держави поставило перед закладами освіти, всією системою освіти та виховання складні, але надзвичайно важливі завдання. Конституція України проголосила нашу державу правовою, демократичною державою. Принципами існування такої держави є, зокрема, верховенство права, рівність громадян перед законом, взаємна відповідальність громадянина та держави. Наявність високої правової культури та правосвідомості громадян – одна з ознак правової держави, досягнення також рівня можливе лише за умови достатньої правової обізнаності населення.

Створення могутньої держави, її успішний розвиток неможливий без активної та свідомої участі у громадському, політичному житті більшості громадян. Але конструктивною, позитивною така участь може бути лише у тому разі, коли громадяни володіють певним мінімумом знань з теорії існування та діяльності держави, її устрою, чинного законодавства.

Отже, проблема правового виховання, ознайомлення населення з чинним законодавством набуває високої актуальності. Однією з важливих ланок цього процесу щодо підростаючого покоління є вивченням у навчальних закладах курсу «Правознавства». Вивчення цього курсу повинно не лише озброїти учнів основами знань з теорії держави та права, ознайомити їх із конституційним ладом української держави та чинним законодавством, а й навчити їх застосовувати свої знання для аналізу різноманітних, іноді досить

складних життєвих ситуацій, допомогти знаходити рішення, що відповідатимуть вимогам чинного законодавства.

Здійснення цього завдання неможливе без використання на уроках різних навчальних засобів, перш за все тих, що вимагають активної роботи кожного учня, виявлення їх позицій. Як показує досвід, більшість учнів з великою зацікавленістю сприймають різноманітні юридичні задачі, що вимагають аналізу життєвих ситуацій, особливо тих, що мають реальне життєве забарвлення, ділові ігри юридичного спрямування.

Пропонований посібник має на меті допомогти учням оволодіти програмою навчального курсу «Правознавство». Зміст посібника відповідає програмі курсу «Правознавство», а також існуючим навчальним підручникам.

У посібнику містяться задачі різного ступеня складності – від елементарних до задач підвищеної складності, що дає змогу використовувати їх у різних за рівнем підготовки учнів на уроках, для диференціації завдань на уроках, підготовки до олімпіад з правознавства.

Важливе завдання курсу – навчити учнів застосувати свої юридичні знання для аналізу різноманітних життєвих ситуацій. Формування таких навичок сприятиме використанню вчителем задач з правознавства.

Задачі стосуються різних галузей права – цивільного, трудового, сімейного, адміністративного, кримінального. Їх кількість достатня для використання як для розгляду на поточних уроках, так і на підсумкових уроках, під час проведення контрольних робіт – є можливість запропонувати кожному учню окрему задачу.

Необхідно звернути увагу учнів на те, що при розгляді будь – якої юридичної ситуації потрібно дотримуватися певного алгоритму.

- По – перше, необхідно з'ясувати фактичні обставини справи. Учнім слід вказати, що для вирішення задач обставини, наведені в умовах вважаються доведеними.
- По – друге, слід встановити наявність певної юридичної ситуації, визначити правовідносини (їх суб'єкти, об'єкти, юридичні факти), що виникають при цьому.
- Також необхідно визначити, до якої галузі права належить ця ситуація. При цьому, навівши відповідні приклади, учням необхідно пояснити,

що у деяких ситуаціях можливе поєднання правовідносин кількох галузей права.

Більшість запропонованих юридичних ситуацій має своєю основою реальні події. У цих завданнях учням пропонується розглянути певні життєві ситуації, визначивши, чи регулюються вони нормами права, наявність у них правовідносин, а також вказати, хто стає учасниками цих правовідносин та до яких галузей права можна віднести правовідносини, що виникають.

Дані завдання викладач може використати під час вивчення відповідних тем для їх повного засвоєння, визначивши осіб, що порушили закон та міри їхньої можливої відповідальності. Зважаючи на цю можливість подвійного використання у відповідях дається не лише аналіз наявності правовідносин, а й більш повний аналіз ситуацій.

Виконуючи завдання, важливо, щоб учні не обмежувалися лише вказівкою на відсутність чи наявність правовідносин та їх учасників, а й зазначали, які види соціальних норм – не лише правові, а й моральні, релігійні тощо – діятимуть у кожній ситуації.

Посібник призначений для вчителів шкіл різних типів, професійних навчальних закладів, він також може бути використаний для самостійної роботи учнів з вивчення основ держави та права та в позакласній роботі з правознавства.

ВИВЧАЙ ТА ЗНАЙ!

Цивільне право – це галузь права, що регулює майнові та особисті немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності учасників цих відносин.

Цивільні правовідносини – це врегульовані нормами цивільного права майнові та особисті немайнові відносини, учасники яких виступають носіями цивільних прав і обов’язків.

Види цивільно – правових відносин:

Майнові відносини – відносини, пов’язані з володінням, користуванням, розпорядженням майном.

Немайнові відносини – відносини, пов’язані із задоволенням особистих інтересів, які не мають майнового характеру.

Джерела цивільного права:

Конституція України.

Цивільний Кодекс України.

Цивільно – процесуальний Кодекс України.

Закон України «Про авторське право та суміжні права».

Акти Президента України.

Постанови уряду.

Об’єктами цивільних відносин є матеріальні об’єкти (речі, майно, підприємство, гроші та валютні цінності, цінні папери) та нематеріальні об’єкти (результати інтелектуальної творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага – здоров’я, життя, честь, гідність, ділова репутація).

Суб’єктами цивільних відносин є фізична (людина як суб’єкт цивільних правовідносин, має цивільну правоздатність і дієздатність) та юридична

(організація як суб'єкт цивільних правовідносин, наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю) особи.

Цивільна правосуб'єктність фізичної та юридичної особи включає:

цивільну правоздатність особи – це здатність мати цивільні права та обов'язки.

цивільну дієздатність особи – здатність своїми діями набувати цивільних прав і самостійно їх здійснювати.

Дії фізичних і юридичних осіб, спрямовані на набуття, зміну або припинення цивільних прав чи обов'язків, **називають цивільно – правовими угодами (правочинами).**

Види правочинів: односторонні (заповіт, прийняття спадщини, обіцянка винагороди) та двосторонні (договір купівлі – продажу, договір дарування, договір найму (оренди), договір позики).

Умови дійсності правочину:

Достатній рівень дієздатності учасників правочину.

Відповідність змісту правочину законодавству, моральним засадам.

Вчинення правочину у формі, установленій законом.

Вільне волевиявлення учасників правочину.

Спадкове право – сукупність правових норм, що регулюють порядок переходу прав і обов'язків померлої особи до інших осіб за правом спадкування.

Перехід прав і обов'язків померлої фізичної особи до інших осіб **називають спадкуванням.**

Види спадкування: за заповітом або за законом.

При спадкуванні за законом діє чіткий порядок спадкування відповідно до черг, установлених Цивільним Кодексом України.

Перша черга – діти, батьки, той із подружжя, який пережив іншого.

Друга черга – повнорідні й неповнорідні брати, сестри, дід, баба.

Третя черга – рідні дядько та тітка.

Четверта черга – особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше п'яти років до часу відкриття спадщини.

П'ята черга – інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно.

Цивільно – правова відповідальність – це вид юридичної відповідальності, яка полягає в настанні передбачених законом негативних майнових наслідків для правопорушника.

Види цивільно – правової відповідальності:

За розподілом відповідальності:

дольова;

солідарна;

субсидіарна.

За джерелами відповідальності:

договірна;

позадоговірна.

ПОМІРКУЙ ТА РОЗВ'ЯЖИ!

Цивільне право (задачі)

Задача № 1.

16 – річний школяр Антон та 18 – річний робітник Кирило виїжджали з власного подвір'я на вантажному автомобілі. Втративши керування, автомобіль здійснив наїзд на мотоцикл сусіда, який стояв на узбіччі.

Дайте правову оцінку ситуації. Хто повинен відшкодувати сусіду збитки?

Задача № 2.

Валентина (16 років) працювала реалізатором за трудовим договором на ринку й отримувала заробітну плату у приватного підприємця Володимира Суржика в сумі 1000 гривень. Свої гроші вона витрачала на придбання дорогих парфумів. Мати Валентини звернулася до Володимира Суржика з вимогою видати їй заробітну плату дочки, оскільки вона хоче купити їй теплі речі та взуття. Володимир Суржик відмовив матері видати зарплату дочки й порадив їй звернутися до суду із заявою про обмеження Валентини в дієздатності.

Чи має право Валентина витрачати свою зарплату на власний розсуд?

Чи може суд обмежити Валентину в дієздатності?

До якого органу потрібно звернутися матері?

Яке рішення цей орган повинен прийняти?

Задача № 3.

15 – річна Світлана на зароблені під час літніх канікул гроші купила собі золоті сережки, на отримані в дарунок від бабусі гроші купила золоту каблучку. Через деякий час вона продала сережки своїй подрузі – 18 – річній Ользі. Батьки Світлани, дізнавшись про це, звернулися з позовом про визнання всіх правочинів недійсними.

Дайте правову оцінку ситуації. Яке рішення повинен винести суд?

Задача № 4.

Внаслідок автомобільної аварії загинуло подружжя Никифорових. Чоловік помер на місці аварії, а дружина – через 4 години. У подружжя залишилося двоє дітей : син і дочка, а крім них, мати Никифорова віком 72 роки, батько Никифорової віком 65 років та її рідний брат. Подружжя Никифорових заповіту не залишили.

Дайте правовий аналіз наведеної ситуації за критеріями:

час відкриття спадщини;

вид спадкування;

коло спадкоємців після смерті кожного з подружжя;

частки у спадщині кожного спадкоємця.

Задача № 5.

12 – річний Микола брав участь у кінозйомках, за що одержав винагороду в сумі 5000 гривень. На ці кошти він самостійно купив домашній кінотеатр. Однак батьки вирішили, що ці витрати не є доцільними, і звернулися до магазину з вимогою прийняти покупку та повернути гроші.

Дайте правову оцінку ситуації. Визначте види та обсяг цивільної дієздатності Миколи. Які наслідки укладання правочинів малолітніми? Чи зміниться рішення, якщо про вчинення правочину батьки дізналися через півроку після купівлі кінотеатру?

Задача № 6.

16 – річний Дмитро працював слюсарем та навчався у вечірній школі. Отримавши заробітну плату, він придбав у свого однолітка школяра Олега собаку, уклавши письмову угоду. Мати Дмитра, довідавшись про це, вимагала від сина віддати собаку назад та повернути гроші, мотивуючи це своєю незгодою з угодою, що її уклав неповнолітній син. Але батько Олега

відмовився зробити це, вказавши, що дав попередню згоду своєму синові на продажу собаки. Мати Дмитра звернулася до суду.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача № 7.

13 – річний Віктор отримав у дарунок від бабусі магнітофон. Через 2 місяці він, за погодженням з бабусею, обміняв магнітофон на кінокамеру, яку сусід Сергій привіз з – за кордону. Але батько, дізнавшись про це, почав вимагати від Сергія повернути магнітофон і забрати камеру, мотивуючи це відсутністю своєї згоди на обмін. Але Сергій та Віктор не погоджувалися, аргументуючи це тим, що магнітофон – дарунок бабусі, а вона дала згоду на обмін.

Дайте правову оцінку ситуації. Хто тут правий?

Задача № 8.

30 – річний Віктор отримав у дарунок від бабусі магнітофон. Через 2 місяці він, за погодженням із бабусею, обміняв магнітофон на кінокамеру, яку сусід Сергій, 17 – річного віку, мав, привезену з- за кордону батьком. Але батько, дізнавшись про це, почав вимагати від Сергія повернути магнітофон і забрати кінокамеру, мотивуючи це відсутністю своєї згоди на обмін. Але Сергій та Віктор не погоджувалися, аргументуючи це тим, що магнітофон – дарунок бабусі, а вона дала згоду на обмін.

Хто тут правий? Як вирішиться дана ситуація згідно чинного законодавства?

Задача № 9.

Ковальчук, яка жила в м. Львів, все своє майно, у тому числі й будинок, який вона побудувала з батьком своєї дочки Люби, що жила у м. Києві, заповіла їй і, таким чином, намагалася позбавити свого чоловіка права на спадщину. Коли Ковальчук померла, то через рік Люба приїхала до батька в гості і, перебираючи материні папери, випадково знайшла зроблений на її ім'я заповіт. Вона запитала батька, чому він не повідомив її про заповіт, адже він був складений три роки тому, але він відповів, що й сам про заповіт не знав нічого. На підставі заповіту Люба стала вимагати від батька звільнити її половину будинку для заселення квартирантів. Батько відмовився, мотивуючи це тим, що він і сам хоче здати половину будинку квартирантам, оскільки у нього мала пенсія, а Люба йому не допомагає. Люба звернулася до суду. Дайте юридичну оцінку ситуації.

Задача № 10.

Учні 9 класу Микола та Тарас, проходячи ввечері повз закритий магазин, помітили пожежу, що виникла всередині приміщення. Микола, розбивши вітрину, почав гасити пожежу, збиваючи полум'я курткою, а Тарас викликав пожежних та кинувся на допомогу. Під час гасіння пожежі Тарас збив з вітрини сервіз, який при цьому розбився. Під час гасіння було пошкоджено також куртку Миколи. Пізніше адміністрація магазину звернулася з вимогою до Миколи та Тараса відшкодувати вартість вітрини та сервізу, вважаючи, що ці втрати стали наслідком некваліфікованих дій підлітків.

Яке рішення має бути прийнятим?

Задача № 11.

В засобах масової інформації громадяни Іванов В.А. знайшов недостовірну інформацію про його бізнес яка на його переконання могла б нашкодити його діловій інформації. На вияснення причин та деталей подання такої інформації пройшло один рік і два місяці.

Громадянин Іванов вирішив подати позовну заяву до суду про скасування недостовірної інформації через ЗМІ.

Що повинен відповісти адвокат на прохання про позовну заяву?

Задача № 12.

Громадянин Чекалкін якому виповнилося 14 років звернувся з заявою до відділу реєстрації актів цивільного стану про зміну прізвища мотивуючи своє прохання знущанням над ним в середньому навчальному закладі.

Начальник відділу громадянинові Чекалкіну в вирішенні його заяви відмовив.

Яку аргументовану відповідь повинен надати громадянину Чекалкіну начальник РАЦС згідно Цивільного кодексу України?

Задача № 13.

Шістнадцятирічний громадянин Матюхін В.В. звернувся до начальника відділу РАЦС Мелітопольського міськрайонного управління юстиції з заявою про зміну прізвища, ім'я та по батькові.

Начальник відділу частково громадянину Матюхину В.В. відмовив в задоволенні його заяви.

Аргументуйте вірну відповідь начальника відділу РАЦС згідно Цивільного кодексу України.

Задача № 14.

Громадянин С. випасаючи свою худобу в лісі Мелітопольського району знайшов в кущах біля річки автомобіль Таврія з розбитим лівим склом. Це дало йому привід впевнитись к угоні цього автомобіля.

Громадянин С. повідомив про знахідку районний відділ міліції та діждавшись працівників міліції передав їм знахідку.

Яка подальша доля знайденого автомобіля згідно Цивільного законодавства України?

Задача № 15.

Громадянин Петров В.В. копаючи погріб у себе на земельній ділянці знайшов горщик з мідними та срібними монетами 1 тисячоліття до нашої ери які є пам'яткою історії та культури.

Він негайно про знахідку повідомив місцеву міліцію та органи місцевої державної влади та по їх приїзду передав скарб їм.

Чи має право Петров на винагороду якщо право власності на цей скарб набуває за законодавством держава і якщо так то в якому розмірі?

Задача № 16.

Власник трикімнатної квартири на першому поверсі 5 поверхового будинку, який знаходиться на території міста самочинно збудував пристройку до квартири в розмірі 25 кв. м. Начальник житлово-комунального господарства №5 попередив власника квартири про порушення законодавства України про забудову території міста та рекомендував йому привести дії по узаконенню самочинного будівництва.

Чи можливе узаконення самочинного будівництва (пристрою в 25 кв.м.) та як на законних підставах вирішується дане питання?

Цивільне право

(відповіді до задач)

Задача № 1

Відповідь.

Ситуація регулюється нормами цивільного права, основним джерелом якого є Цивільний кодекс України.

У результаті дій 16 – річного Антона й 18 – річного Кирила завдано шкоди сусідові, таким чином, має місце цивільно – правова відповідальність. Цей вид відповідальності має компенсаційний характер, основна мета його полягає у відшкодуванні завданих збитків. Іншою особливістю цивільно – правової відповідальності є можливість добровільного відшкодування збитків. На відміну від злочину чи адміністративного правопорушення, для втручання державних органів, суду до цивільної справи обов’язковою є заява зацікавленої (потерпілої) особи.

Таким чином, якщо сторони не домовилися про добровільне відшкодування збитків, сусід подає позов до суду для вирішення справи на свою користь.

Оскільки один із відповідачів – неповнолітній 16 – річний Антон, який має неповну цивільну відповідальність, то потрібно з’ясувати особливості цивільно – правової відповідальності неповнолітніх. За ст.. 1179 Цивільного кодексу України, неповнолітня особа (у віці від 14 до 18 років) відповідає за завдану нею шкоду самостійно на загальних підставах. У разі відсутності у неповнолітньої особи майна, достатнього для відшкодування завданої нею шкоди, ця шкода відшкодовується в частці, якої не вистачає, або в повному обсязі її батьками (усиновлювачами) або піклувальниками, якщо вони не доведуть, що шкоди було завдано не з їхньої вини.

16 – річний Антон, згідно з умовою, - школяр, тому відповідальність за нього будуть нести його батьки, що ж стосується 18 – річного Кирила, то він має повну цивільну дієздатність, тому він буде самостійно нести відповідальність.

Задача № 2.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами цивільного (Цивільний кодекс України) та трудового права (Кодекс законів про працю України).

Право неповнолітньої особи від 14 до 18 років (за Цивільним кодексом України):

вільно здійснювати право на результати інтелектуальної, творчої діяльності; самостійно розпоряджатися своїми заробленими грошима, стипендією або іншими доходами;

бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або документами юридичної особи;

самостійно укласти договір банківського вкладу й розпоряджатися вкладом, внесеним ним на власне ім'я.

Валентина володіє повною цивільною дієздатністю, бо досягла 16 років і працює за трудовим договором (ст. 35 Цивільного кодексу України).

Підприємець Володимир Суржик не правий. Суд не може обмежувати Валентину в дієздатності, бо витрачання зарплати на власний розсуд не є підставою для обмеження в дієздатності. А такими підставами є:

психічний розлад;

зловживання спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами й т. інше.

Але мати може звернутися до суду (повинна бути або заява батьків, або органу опіки та піклування) про обмеження права неповнолітньої особи розпоряджатися своїм заробітком. За наявності достатніх підстав суд може обмежити Валентину в розпорядженні зарплатою. Теплі речі та взуття є достатньою підставою, і суд має прийняти рішення про обмеження права розпоряджатися власним заробітком.

Задача № 3.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами цивільного права (Цивільним кодексом України). Йдеться про обсяг цивільної дієздатності неповнолітніх і ті види правочинів, які вони мають право здійснювати.

У тексті мають місце наступні правочини:

купівля – продаж золотих сережок;

дарування грошей;

купівля – продаж золотого персня;

купівля – продаж сережок подрузі.

Розглянемо окремо кожен з них.

Світлана на зароблені під час літніх канікул гроші купила собі золоті сережки.

Це угода купівлі – продажу. Неповнолітні у віці від 14 до 18 років мають право самостійно розпоряджатися своїм заробітком (с. 32 ЦКУ). Світлані 16 років, тому вона розпорядилася своїм заробітком – купила собі золоті сережки. Угода не виходить за межі закону і за нормами ЦКУ є дійсною.

Бабуся подарувала Світлані гроші.

Це договір дарування (коли одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому іншій стороні (обдарованому) безоплатно майно (дарунок) у власність). За ЦКУ ця угода теж дійсна.

На отримані в дарунок гроші Світлана купила золоту каблучку.

Ця угода купівлі – продажу. Неповнолітні у віці від 14 до 18 років мають право вчиняти правочини тільки за згодою батьків або піклувальників, якщо гроші, які витратила Світлана не були її заробітком, стипендією, вкладом, внесеним неповнолітнім на своє ім'я, або іншими доходами. Оскільки договір купівлі золотого персня не є таким, що був вчинений за згодою батьків, то за цих умов правочин буде визнаний недійсним.

Світлана подарувала золоті сережки Ользі (18 років).

Тут також має місце правочин купівлі – продажу, особливістю якого є те, що однією зі сторін є неповнолітня особа – Світлана (15 років). Оскільки Ользі 18 років (тобто вона повнолітня), то вона має право укласти цю угоду. Для вчинення правочину Світлані був необхідний дозвіл батьків, якого не було, тому цей договір буде визнаний судом недійсним.

Отже, вимоги батьків будуть задоволені частково.

У цій правовій ситуації є і моральний бік: неповнолітні повинні прислухатися до порад батьків, щоб уникнути не тільки неприємних ситуацій, подібних до цієї, але й уникнути порушення чинних законів України.

Задача № 4.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами цивільного права. Одним із нормативно – правових актів, що регулює цивільно – правові відносини, є Цивільний кодекс України (ЦКУ).

Щодо ситуації, то слід застосувати положення статті про відкриття спадщини, а саме: якщо кілька осіб, які могли б спадкувати одна після одного, померли під час спільної для них небезпеки (в описаному випадку – це автомобільна аварія), припускається, що вони померли одночасно, у цьому випадку спадщина відкривається одночасно і окремо щодо кожної з цих осіб.

Спадкування – це перехід прав та обов’язків (спадщини) від померлої фізичної особи (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємця).

Часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою. У згаданому випадку часом відкриття спадщини є день смерті подружжя Никифорових.

Відомо, що подружжя Никифорових заповіту не залишили, отже, тут видом спадкування є спадкування за законом. Оскільки спадкування за законом є черговим і кожна наступна черга спадкоємців за законом отримує право на спадкування у разі відсутності спадкоємців попередньої черги, то, за умовою задачі, має місце спадкування за першою чергою – діти спадкодавців, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той із подружжя, який його пережив, та батьки.

Таким чином спадкоємцями чоловіка є: син, дочка та його мати. А спадкоємцями дружини є: дочка та її батьки. Що ж стосується брата дружини, то він належить до другої черги спадкування Никифорової, через що він не може претендувати на спадщину за наявності спадкоємців першої черги.

Все майно подружжя Никифорових ділиться на дві половини – чоловіка та дружини. І, виходячи з цього, визначається частка у спадщині кожного спадкоємця:

$\frac{1}{2}$ - частка дружини;

$\frac{1}{2}$ - спадкова частка чоловіка;

$\frac{1}{2}$ - частки дружини ділимо на 3 (двоє дітей та батько Никифорової);

$\frac{1}{2}$ - частки чоловіка теж ділимо на 3 (двоє дітей та мати Никифорова).

Таким чином, частки кожного із спадкоємців складають:

батько Никифорової – $\frac{1}{6}$ частки спадщини;

мати Никифорової - $\frac{1}{6}$ частка спадщини;

дочка та син подружжя Никифорових – по $\frac{1}{3}$.

Задача № 5.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами цивільного права (ст.. 31 ЦКУ). Фізична особа, яка не досягла 14 років (малолітня особа), має часткову цивільну дієздатність, що дозволяє їй:

самостійно вчиняти дрібні побутові правочини;

здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної творчої діяльності.

Микола, як малолітня особа, не мав права самостійно розпоряджатися своїм заробітком. Оскільки купівля домашнього кінотеатру не є дрібним побутовим правочином, такий правочин буде визнаний недійсним. Тому власник магазину або уповноважена ним особа повинна прийняти кінотеатр та повернути кошти батькам.

Цивільний кодекс України дає 1 місяць для того, щоб заявити претензії батьків щодо укладеного правочину малолітньою особою. У разі відсутності таких претензій протягом зазначеного строку правочин вважається схваленим.

Задача № 6.

Відповідь.

У цьому випадку здійснено купівлю – продаж, особливістю якої є те, що сторонами виступили неповнолітні особи. Правила такої угоди викладені в ст.. 13 ЦКУ.

Згідно із законом неповнолітні віком від 15 до 18 років (а покупцю та продавцю за умовами – 16 років) мають право укладати угоди за згодою

батьків, тобто з боку Олега, чий батько погодився на продаж собаки, угода є правомірною.

Мати Дмитра не давала згоди на придбання тварини, але за нормами тієї ж самої статті ЦКУ, Дмитро має право самостійно розпоряджатися своїм заробітком, що він і зробив.

Отже, угоду укладено правомірно, суд повинен її визнати саме такою. Розглядаючи ситуацію, доцільно вказати на її моральну сторону, бажаність та доцільність прислухатися до батьківських порад, у тому числі і у питаннях розпорядження своїм заробітком.

Задача № 7.

Відповідь.

В описаному випадку йдеться про угоди дарування (бабуся дарує магнітофон онуку) та обміну (між Віктором та Сергієм).

Угода дарування є односторонньою угодою, тому для її здійснення не має значення вік обдарованого. З моменту дарування власником магнітофону є Віктор, бабуся з юридичної точки зору вже не має ніякого відношення до магнітофону. Але розпоряджатися власністю (в даному випадку магнітофоном) від імені Віктора, зважаючи на його вік, може лише його батько (с. 14 ЦКУ), тому угода обміну є недійсною, як така, що укладена недієздатною внаслідок свого віку особою (ст. 51 ЦКУ). Отже, батько Віктора правий і його вимога має бути задоволена.

Задача № 8.

Відповідь.

В описуваному випадку йдеться про угоди дарування (бабуся дарує магнітофон онуку) та обміну (між Віктором та Сергієм). Угода дарування є односторонньою угодою, тому для її здійснення не має значення вік обдарованого. З моменту дарування власником магнітофону є Віктор, бабуся з юридичної точки зору вже не має ніякого відношення до магнітофону.

Але розпоряджатися власністю (в даному випадку – магнітофоном) від імені Віктора, зважаючи на його вік, може лише його батько (стаття 14 ЦКУ),

тобто угода обміну є недійсною, як така, що укладена недієздатною внаслідок свого віку особою (стаття 15 ЦКУ). Отже, батько Віктора правий і його вимога має бути задоволена.

Задача № 9.

Відповідь.

Батько Люби має право на обов'язкову частку у спадковому майні незалежно від змісту заповіту, а тому повинен успадковувати половину майна своєї колишньої дружини.

Отже, в кращому випадку Люба може претендувати лише на одну четверту будинку. Але суд повинен з'ясувати й питання, чи з поважних причин Люба пропустила строк на прийняття спадщини. Адже спадкоємець, який не проживав постійно зі спадкодавцем, при бажанні прийняти спадщину має протягом шести місяців з моменту її відкриття особисто подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини, бо тоді він вважається таким, що не прийняв її.

За письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, спадкоємиць, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати заяву про її прийняття. А за позовом спадкоємця, що пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити його додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

Задача № 10.

Відповідь.

У цілому шкоду має відшкодувати винна особа, але в цьому випадку йдеться про дії, вчинені під час рятування майна магазину за обставин крайньої необхідності, коли заподіяна шкода – розбиті вітрина та сервіз – значно менше можливих та відвернутих наслідків пожежі, іншого шляху для проникнення до магазину і боротьби з пожежею не було. Тому згідно статті 445 ЦКУ суд має право звільнити особу від відшкодування шкоди, заподіяної у стані крайньої необхідності, тим більше, що підлітки діяли в інтересах тієї самої юридичної особи, якій заподіяно деякі збитки, але вона уникла значно більших.

Слід відзначити, що Микола згідно зі статтею 467 ЦКУ має право вимагати відшкодування йому магазином шкоди (пошкодженої куртки), завданої йому під час рятування майна магазину.

Задача № 11.

Відповідь.

Цивільний кодекс України.

Стаття 257. Загальна позовна давність

1. Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки.

Стаття 258. Спеціальна позовна давність

1. Для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

2. Позовна давність в один рік застосовується, зокрема, до вимог:

- 1) про стягнення неустойки (штрафу, пені);
- 2) про спростування недостовірної інформації, поміщеної у засобах масової інформації.

У цьому разі позовна давність обчислюється від дня поміщення цих відомостей у засобах масової інформації або від дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про ці відомості;

3) про переведення на співвласника прав та обов'язків покупця у разі порушення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності (стаття 362 цього Кодексу);

4) у зв'язку з недоліками проданого товару (стаття 681 цього Кодексу);

5) про розірвання договору дарування (стаття 728 цього Кодексу);

6) у зв'язку з перевезенням вантажу, пошти (стаття 925 цього Кодексу);

7) про оскарження дій виконавця заповіту (стаття 1293 цього Кодексу).

3. Позовна давність у п'ять років застосовується до вимог про визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом насильства або обману.

4. Позовна давність у десять років застосовується до вимог про застосування наслідків нікчемного правочину.

Згідно ст.. 257 Цивільного кодексу України загальний строк позовної давності встановлюється в три роки. Але ст.. 258 для окремих видів вимог встановлює спеціальну (скорочену) позовну давність в один рік. Така вимога

стосується і зокрема до вимог про спростування недостовірної інформації, поміщеної в ЗМІ.

Задача № 12.

Відповідь.

Цивільний кодекс України.

Стаття 295. Право на зміну імені

1. Фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на власний розсуд змінити своє прізвище та (або) власне ім'я.

2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право змінити своє прізвище та (або) власне ім'я за згодою батьків або одного з них у разі, якщо другий з батьків помер, визнаний безвісно відсутнім, оголошений померлим, визнаний обмежено дієздатним, недієздатним, позбавлений батьківських прав щодо цієї дитини, а також якщо відомості про батька (матір) дитини виключено з актового запису про її народження або якщо відомості про чоловіка як батька дитини внесені до актового запису про її народження за заявою матері.

У разі якщо над фізичною особою, яка досягла чотирнадцяти років, встановлено піклування, зміна прізвища та (або) власного імені такої особи здійснюється за згодою піклувальника.

3. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право на зміну по батькові у разі зміни її батьком свого власного імені або виключення відомостей про нього як батька дитини з актового запису про її народження.

4. Прізвище, власне ім'я та по батькові фізичної особи можуть бути змінені у разі її усиновлення, визнання усиновлення недійсним або його скасування відповідно до закону.

5. Прізвище фізичної особи може бути змінене у разі реєстрації шлюбу, розірвання шлюбу або визнання його недійсним.

6. Підставами для відмови у зміні імені є:

- перебування заявника під слідством, судом, адміністративним наглядом;
- наявність у заявника судимості, яку не погашено або не знято в установленому законом порядку;
- офіційне звернення правоохоронних органів іноземних держав про оголошення розшуку заявника;
- подання заявником неправдивих відомостей про себе.

7. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Згідно ст.. 295 Гл.22 Цивільного кодексу України фізичні особи які досягли 14 річного віку мають право на зміну прізвища та ім'я тільки за згодою батьків або одного із батьків, з ким вона проживає, чи піклувальника.

Задача № 13.

Відповідь.

Цивільний кодекс України. Стаття 294. Право на ім'я

1. Фізична особа має право на ім'я.
2. Фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції.
3. У разі перекручення імені фізичної особи воно має бути виправлене. Якщо перекручення імені було здійснене у документі, такий документ підлягає заміні. Якщо перекручення імені здійснене у засобі масової інформації, воно має бути виправлене у тому ж засобі масової інформації.

Стаття 295. Право на зміну імені

1. Фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на власний розсуд змінити своє прізвище та (або) власне ім'я.
2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право змінити своє прізвище та (або) власне ім'я за згодою батьків або одного з них у разі, якщо другий з батьків помер, визнаний безвісно відсутнім, оголошений померлим, визнаний обмежено дієздатним, недієздатним, позбавлений батьківських прав щодо цієї дитини, а також якщо відомості про батька (матір) дитини виключено з актового запису про її народження або якщо відомості про чоловіка як батька дитини внесені до актового запису про її народження за заявою матері.

У разі якщо над фізичною особою, яка досягла чотирнадцяти років, встановлено піклування, зміна прізвища та (або) власного імені такої особи здійснюється за згодою піклувальника.

3. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, має право на зміну по батькові у разі зміни її батьком свого власного імені або виключення відомостей про нього як батька дитини з актового запису про її народження.
4. Прізвище, власне ім'я та по батькові фізичної особи можуть бути змінені у разі її усиновлення, визнання усиновлення недійсним або його скасування відповідно до закону.
5. Прізвище фізичної особи може бути змінено у разі реєстрації шлюбу, розірвання шлюбу або визнання його недійсним.

6. Підставами для відмови у зміні імені є:

- перебування заявника під слідством, судом, адміністративним наглядом;
- наявність у заявника судимості, яку не погашено або не знято в установленому законом порядку;
- офіційне звернення правоохоронних органів іноземних держав про оголошення розшуку заявника;
- подання заявником неправдивих відомостей про себе.

7. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Згідно ст.. 294 ЦКУ фізична особа має право на ім'я. Згідно ст.. 295 ЦКУ фізична особа з 16 років має право на зміну свого прізвища та імені. в порядку , встановленому законом.

По батькові фізичної особи може бути замінено у разі зміни її батьком свого імені.

П.І.П. повністю може бути замінено вразі її усиновлення відповідно до закону.

Задача № 14.

Відповідь.

Цивільний кодекс України.

Стаття 338. Набуття права власності на знахідку

1. Особа, яка знайшла загублену річ, набуває право власності на неї після спливу шести місяців з моменту заявлення про знахідку міліції або органів місцевого самоврядування, якщо:

- 1) не буде встановлено власника або іншу особу, яка має право вимагати повернення загубленої речі;
- 2) власник або інша особа, яка має право вимагати повернення загубленої речі, не заявить про свої право на річ особі, яка її знайшла, міліції або органів місцевого самоврядування.

2. Якщо особа, яка знайшла загублену річ, подасть органів місцевого самоврядування письмову заяву про відмову від набуття права власності на неї, ця річ переходить у власність територіальної громади.

3. Знайдені транспортні засоби передаються на зберігання міліції, про що робиться оголошення в друкованих засобах масової інформації.

Якщо протягом шести місяців від дня опублікування цього оголошення власник або інша особа, яка має право вимагати повернення транспортного

засобу, не будуть виявлені або вони не заявлять про свої права на транспортний засіб, міліція має право продати його, а суму виторгу внести на спеціальний рахунок у банку. Якщо протягом трьох років колишній власник транспортного засобу не вимагатиме передання йому суми виторгу, ця сума переходить у власність територіальної громади, на території якої було знайдено транспортний засіб.

Відповідь: Згідно п. 3. ст. 338 ЦКУ знайдені транспортні засоби передаються на зберігання міліції, про що, робиться оголошення в ЗМІ.

Якщо протягом 6 місяців від дня опублікування цього оголошення власник автомобіля який має право вимагати повернення автомобіля, не буде виявлений, або вини не заявляють про свої права на транспортний засіб, міліція має право продати його, а суму виторгу внести на спец рахунок у банку. Якщо протягом 3-х років колишній власник транспортного засобу не вимагатиме передання йому цієї суми, то вона переходить у власність територіальної громади на території якої було знайдено автомобіль.

Задача № 15.

Відповідь.

Цивільний кодекс України.

Стаття 343. Набуття права власності на скарб

1. Скарбом є закопані у землі чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності.

2. Особа, яка виявила скарб, набуває право власності на нього.

Якщо скарб був прихований у майні, що належить на праві власності іншій особі, особа, яка виявила його, та власник майна, у якому скарб був прихований, набувають у рівних частках право спільної часткової власності на нього.

3. У разі виявлення скарбу особою, яка здійснювала розкопки чи пошук цінностей без згоди на це власника майна, в якому він був прихований, право власності на скарб набуває власник цього майна.

4. У разі виявлення скарбу, що є пам'яткою історії та культури, право власності на нього набуває держава.

Особа, яка виявила такий скарб, має право на одержання від держави винагороди у розмірі до двадцяти відсотків від його вартості на момент виявлення, якщо вона негайно повідомила міліції або органів місцевого

самоврядування про скарб і передала його відповідному державному органу або органу місцевого самоврядування.

Якщо пам'ятка історії та культури була виявлена у майні, що належить іншій особі, ця особа, а також особа, яка виявила скарб, мають право на винагороду у розмірі до десяти відсотків від вартості скарбу кожна.

5. Положення цієї статті не поширюються на осіб, які виявили скарб під час розкопок, пошуків, що проводилися відповідно до їхніх трудових або договірних обов'язків.

Згідно Цивільного кодексу України, а саме п. 4 ст. 343 (набуття права власності на скарб) громадянин який виявив скарб, що є пам'яткою історії та культури має право на винагороду у розмірі до 20 % від його вартості на момент виявлення, якщо вона негайно повідомила про це міліцію або органи місцевої державної влади та органи місцевого самоврядування.

Задача № 16.

Відповідь.

Цивільний кодекс України. Стаття 376. Самочинне будівництво

1. Житловий будинок, будівля, споруда, інше нерухоме майно вважаються самочинним будівництвом, якщо вони збудовані або будуються на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, або без належного дозволу чи належно затвердженого проекту, або з істотними порушеннями будівельних норм і правил.

2. Особа, яка здійснила або здійснює самочинне будівництво нерухомого майна, не набуває права власності на нього.

3. Право власності на самочинно збудоване нерухоме майно може бути за рішенням суду визнане за особою, яка здійснила самочинне будівництво на земельній ділянці, що не була їй відведена для цієї мети, за умови надання земельної ділянки у встановленому порядку особі під уже збудоване нерухоме майно.

4. Якщо власник (користувач) земельної ділянки заперечує проти визнання права власності на нерухоме майно за особою, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво на його земельній ділянці, або якщо це порушує права інших осіб, майно підлягає знесенню особою, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво, або за її рахунок.

5. На вимогу власника (користувача) земельної ділянки суд може визнати за ним право власності на нерухоме майно, яке самочинно збудоване на ній, якщо це не порушує права інших осіб.

6. Особа, яка здійснила самочинне будівництво, має право на відшкодування витрат на будівництво, якщо право власності на нерухоме майно визнано за власником (користувачем) земельної ділянки, на якій воно розміщене.

7. У разі істотного відхилення від проекту, що суперечить суспільним інтересам або порушує права інших осіб, істотного порушення будівельних норм і правил суд за позовом відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування може постановити рішення, яким зобов'язати особу, яка здійснила (здійснює) будівництво, провести відповідну перебудову.

Якщо проведення такої перебудови є неможливим або особа, яка здійснила (здійснює) будівництво, відмовляється від її проведення, таке нерухоме майно за рішенням суду підлягає знесенню за рахунок особи, яка здійснила (здійснює) будівництво. Особа, яка здійснила (здійснює) самочинне будівництво, зобов'язана відшкодувати витрати, пов'язані з приведенням земельної ділянки до попереднього стану.

Згідно ст.. 376 п. 3. ЦКУ особа яка здійснила або здійснює самочинне будівництво нерухомого майна, не набуває права власності на нього. (п.2. ст.. 376). Право власності на самочинно збудоване майно може бути за рішенням суду визнане за особою, які здійснила самочинне будівництво на земельній ділянці , що не була їй відведена для цієї мети, за умови надання земельної ділянки у встановленому порядку особі під уже збудоване нерухоме майно.

ВИВЧАЙ ТА ЗНАЙ!

Сімейне право – це галузь права, норми якої регулюють сімейні особисті немайнові й майнові відносини, що впливають із шлюбу, належність їх до сім'ї, спорідненість.

Джерела сімейного права:

Конституція України.
Сімейний Кодекс України.
Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми».
Закон України «Про охорону дитинства».

Шлюб – сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Умовами укладання шлюбу є взаємна згода осіб, які одружуються, а також досягнення ними на день реєстрації шлюбного віку.

Особисті права подружжя:

материнство, батьківство;
повага індивідуальності, звичок, уподобань;
фізичний і духовний розвиток;
зміна прізвища.

Майнові права подружжя:

Майно, що є особистою приватною власністю кожного з подружжя:

майно, набуте до шлюбу;
майно, отримане під час перебування в шлюбі одним із подружжя шляхом спадкування або в дарунок;
майно, набуте в період шлюбу за особисті кошти;

речі індивідуального користування;
премії, нагороди за особисті заслуги.

Майно, що є спільною власністю подружжя:

заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя та внесені до сімейного бюджету чи банківського рахунку;
речі професійних занять одного з подружжя, придбані в період шлюбу;
майно, набуте в період перебування в шлюбі.

Права та обов'язки батьків та дітей:

Права батьків у родині:

виховання дитини;
спілкування з дитиною;
захист дитини;
визначення місця проживання;
управління майном дитини;
розпорядженням прибутком, отриманим від використання майна малолітньої дитини;
спільна сумісна власність;
право власності батьків на аліменти, одержані на дитину.

Обов'язки батьків у родині:

забрати дитину з пологового будинку;
zareєструвати дитину;
виховувати та розвивати дитину;
утримувати дитину до повноліття (в разі навчання – до 23 років);
брати участь у додаткових витратах на дитину.

Права дітей у родині:

на власність;
розпоряджатися прибутком від власного майна;
на аліменти;
захищати інтереси непрацездатних батьків.

Обов'язки повнолітніх дітей у родині:

утримувати непрацездатних батьків;
брати участь у додаткових витратах;
брати участь у витратах на догляд та лікування батьків.

Порядок припинення шлюбу:

Автоматично припиняється (унаслідок смерті одного з подружжя або оголошення його померлим).

Припиняється органом реєстрації актів цивільного стану (за спільною заявою подружжя, у якого немає неповнолітніх дітей).

Припиняється за рішенням суду (за спільною заявою подружжя, яке має неповнолітніх дітей або за позовом одного з подружжя).

Недійсність шлюбу:

Шлюб є недійсним (анулюється рішенням органу РАЦС):

з особою, яка перебуває в іншому шлюбі;

між родичами прямої лінії споріднення – рідними братом, сестрою;

з особою, яка визнана недієздатною.

Шлюб визнається недійсним за рішенням суду:

шлюб зареєстрований без вільної згоди чоловіка або дружини;

шлюб визнаний фіктивним (укладений без мети створення сім'ї);

Шлюб може бути визнано недійсним за рішенням суду:

між усиновлювачем та усиновленим;

між двоюрідним братом і сестрою, тіткою й племінником, дядьком і племінницею;

з особою, яка приховала тяжку хворобу, небезпечну для другого з подружжя або нащадків;

з особою, яка не досягла шлюбного віку.

Позбавлення батьківських прав – це міра юридичної відповідальності по відношенню до батьків, які не виконують обов'язків по вихованню дітей.

Усиновлення – здійснене на підставі суду прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина.

Опіка – встановлюється над дітьми у віці до 14 років.

Піклування – встановлюється над неповнолітніми дітьми у віці від 14 до 18 років.

Патронат – виховання дитини, позбавленої батьківського піклування, у сім'ї іншої особи за плату, яку сплачують державні органи.

ПОМІРКУЙ ТА РОЗВ'ЯЖИ!

Сімейнеправо (задачі)

Задача № 1.

Іванов подав до РАЦСу заяву про реєстрацію шлюбу з Петровою. Через декілька днів до РАЦСу прийшла Гаврилова та попросила не реєструвати шлюб Іванова, оскільки вона та Іванов проживають уже декілька років разом, всі сусіди, знайомі вважають їх чоловіком та дружиною, хоча їх шлюб не зареєстрований.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Чи зміниться ваше рішення, якщо виявиться, що у Іванова та Гаврилової є спільна дитина?

Задача № 2.

Новиков Олександр, який є рідним сином Марії Новикової, подав заяву про реєстрацію шлюбу з Новиковою Аліною. Під час реєстрації заяви з'ясувалося, що укласти шлюб бажають рідна дитина усиновлювача та усиновлена ним дитина. Орган державної реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) відмовив у реєстрації шлюбу.

Дайте правовий аналіз ситуації згідно з чинним законодавством України.

Розкрийте поняття шлюбу. Які особи мають право на шлюб?

Хто не може перебувати у шлюбі між собою?

Задача № 3.

Жінка звернулася до суду з позовом на свого чоловіка про поділ майна. Позивачка зазначила, що автомобіль, який відповідач придбав до реєстрації шлюбу, був старий і на його ремонт було витрачено коштів значно більше, ніж він коштував на час придбання. Тому його слід визнати спільною власністю подружжя і внести до об'єктів, які підлягають поділу. Суд відмовив позивачці у задоволенні її вимог, мотивуючи це тим, що автомобіль належав відповідачу до укладення шлюбу, а тому є його особистою власністю і поділу не підлягає.

Проаналізуйте судові рішення.

Охарактеризуйте основні поняття згідно чинного законодавства.

Задача № 4.

Неповнолітні Ксенія Петрова – 17 років і Миколаєв Олексій – 18 років вирішили зареєструвати шлюб і звернулися до церкви, де їм було відмовлено, оскільки Ксенії ще не виповнилося 18 років, і порадили звернутися до суду, а потім у виконком із заявою про зниження шлюбного віку. Працівник виконкому сказав, що шлюбний вік може бути знижений лише на 1 рік, але, як виняток, Ксенії дозвіл на шлюб був даний, і наречений та наречена відправилися до органів РАЦСу. Працівник органу РАЦСу повідомив, що реєстрація шлюбу неповнолітніх проводиться обов'язково в присутності їхніх батьків та свідків. Шлюб зареєстрували урочисто. Після цього молодята звернулися до нотаріуса з проханням засвідчити шлюбний договір. Нотаріус засвідчив шлюбний договір тільки після пред'явлення свідоцтва про шлюб, пояснивши їм їхні права та обов'язки. Під час шлюбу в цієї пари народилася дочка Оленка. Коли їй було 6 місяців, Олексій без згоди Ксенії подав позов про розірвання шлюбу. Суд позов задовольнив і стягнув з Олексія аліменти на користь дочки в розмірі 1/3 його заробітку. Так розпалася молода сім'я.

Знайдіть помилки в тексті й поясніть виправлення відповідно чинного законодавства (СКУ).

Задача № 5.

Позивач П.Т.Кирилова звернулася до суду з проханням обмежити спілкування її 6-річного сина з колишнім чоловіком. Своє прохання вона пояснює тим, що батько хлопчика – людина неврівноважена, зловживає спиртними напоями, здатний до істерик, егоїст. Свідок, мати відповідача,

підтвердила, що її син з дитинства поведився неадекватно, різав вени, а головне – вона чула, як онук плакав після зустрічі з батьком, тому що останній тушив недопалки об свої руки на очах у дитини. Позивач надала висновок опікунської ради про обмеження спілкування батька з сином з 12 до 15 години і тільки в присутності матері. Відповідач не згодний з вимогою колишньої дружини й наполягає не відмовляти йому у спілкуванні з сином. Яким буде рішення суду?

Задача № 6.

Громадянин Іванов С.М. та громадянка Федоркіна А.П. подали до місцевого РАГЦ заяву про одруження. Після визначеного законодавством України терміну реєстрація шлюбу не відбулася так як громадянка Федоркіна А.П. дізналася про те, що її наречений був раніше одружений та має двох малолітніх дітей на яких він зобов'язаний згідно рішення суду виплачувати аліменти.

Іванов С.М. в місцевий суд подав позовну заяву про відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди мотивуючи заяву тим, що його сторона готувалася до шлюбу. До позовної заяви було надано підтверджуючі документи.

Як повинен вирішити справу місцевий суд згідно Сімейного кодексу України ?

Задача № 7.

Наречені Іванов І.С. та Сидорова О.Я. в терміни визначені ст.32 Сімейного кодексу України на реєстрацію шлюбу не з'явилися.

Після спливу 3,5 місяців після подачі заяви про реєстрацію шлюбу вони звернулися до того ж РАЦС про реєстрацію шлюбу.

Як повинен вирішити справу РАЦС?

Задача № 8.

При розподілі майна нажитого в шлюбі громадянин В. в суді зазначив, що одержавши заробітну плату він придбав унікальний деревообробний станок для професіональних занять і рахує його особистою власністю.

Наступного разу він придбав холодильник для забезпечення потреб усієї сім'ї і передав його у спільне користування. На його думку холодильник стає спільною сумісною власністю подружжя та має бути розділений.

Як повинен вирішити спір суд?

Задача № 9.

22 – річний Максим звернувся до суду з позовом про призначення опікуном двох п'ятирічних сестер – близнюків, своїх племінниць. Два місяці тому їхні батьки (брат позивача та невістка) загинули в автомобільній катастрофі. Рішенням опікунської ради дітей відправлено на виховання до дитячого будинку. Позивач наполягає на поверненні племінниць у сім'ю бабусі та дядька. Відповідач, робітник опікунської ради, заявила, що рішення про виховання дівчаток у дитячому будинку було прийнято після обстеження матеріальних та побутових умов життя позивача. Вона підкреслила, що проживає він із матір'ю у двокімнатній квартирі, сам є студентом 4 – го курсу університету, а у дитячому будинку працюють фахівці, які нададуть сиротам виховання.

Що вирішить суд?

Задача № 10.

Позивачка Шевченко вимагає розлучення з чоловіком, з яким вона прожила 18 років. Вона стверджує, що підставою для позивних вимог є подружня зрада чоловіка протягом багатьох років. Вона знала про зраду, але терпіла заради 15 – річної доньки, але рік тому чоловік придбав квартиру, де відкрито, не приховуючись, він зустрічається зі своїми коханками. Відповідач Шевченко не згодний з наміром дружини розлучитися, бо вважає, що наявність коханок – звичайна справа. До того ж він хоче, щоб молода жінка народила йому дитину, яка має бути геніальною, бо народиться від літнього мудрого чоловіка та молодички – красуні.

Чи задовольнить позов суддя?

Задача № 11.

О. В. Борисик подає позов про розподіл батьківського спадку. Вона стверджує, що батько після інсульту хворів два роки і три місяці. Увесь цей час вона турбувалася про нього, утримувала тощо. Її рідний брат, за словами позивача, до батька не з'являвся, участі у догляді не брав. Але після смерті батька знайшовся заповіт, в якому спадкодавець $\frac{2}{3}$ частини майна спадкував синові і $\frac{1}{3}$ дочці. Брат позивачки висунув зустрічний позов про сплату 10

тисяч гривень, які він, за його словами, пересилав поштою регулярно батькові на придбання ліків. Свої слова він підтвердив квитанціями, свідок відповідача, рідний племінник, підтвердив, що має доручення про отримання коштів, які дядько надсилав батькові. Відповідач надав також квитанцію на придбання холодильника.

Яке рішення прийме суд?

Задача № 12.

Позивач Лаврова хоче примусити громадянина Сонцева укласти з нею шлюб або повернути 35 тис. грн., які вона дала йому для відкриття бізнесу. Вона стверджує, що проживають вони в цивільному шлюбі 3 роки у її двокімнатній квартирі, довіряючи одне одному. Саме цим вона пояснює, що давши йому гроші, вона не взяла розписки, не уклала ніякої угоди. Лаврова наполягає, що відповідач зобов'язаний сплатити також гроші в сумі 26 тис. грн., які були витрачені на заручини, весільне плаття та лімузин. Свідок позивача, робітник РАГСу, підтвердила, що позивачем та відповідачем були написані заяви, був весільний вечір. Відповідач, Сонцев підтвердив, що гроші брав. Щодо укладення шлюбу, він категорично відмовляється, мотивуючи своє рішення тим, що почуття не купуються, до того ж він 4 роки тому уклав шлюб з дівчиною, яка зараз проживає в Німеччині. Гроші він згоден повернути і надав мирову угоду на термін 3 роки з виплатою щомісячно по 1 тис. грн..

Що вирішить суддя?

Задача № 13.

Позивач Кравченко звернулася до суду з проханням повернути 5 – річного сина Антона для постійного проживання з нею. Батько хлопчика незаконно утримує його в селі у своїх батьків, мотивуючи своє рішення тим, що тут чисте повітря, екологічне харчування, піклування дідуся та бабусі, що тільки в селі хлопчик виросте справжнім чоловіком. Мати хлопчика надала суду висновок опікунської ради про те, що дитина повинна проживати з матір'ю. Суддя вислухав хлопчика, який у суді сказав, що хоче жити і з татом, і з мамою. Яке рішення прийме суд?

Задача № 14.

Позивач Лоєнко вважає, що невістка Якименко не виконує обов'язки матері щодо 8 – річного сина. Свою позицію вона обґрунтовує тим, що її онук

проживає з нею з 3 – х місяців. Бабуся виховувала, доглядала, годувала онука. Коли хлопчику виповнилося 5 років, батьки розійшлися, а ще через півроку син загинув в автокатастрофі. Тепер невістка вийшла заміж, народила ще одну дитину та намагається вивезти онука за кордон. Бабуся вимагає скасування батьківських прав колишньої невістки. Відповідач не заперечувала проти слів позивача, але надала до суду докази про надання постійної матеріальної допомоги колишній свекрусі на утримання дитини.

8 – річний Олег у суді сказав, що хоче жити з мамою. Кому суд залишить хлопчика?

Задача № 15.

Позивач Ніколаєнко, не розірвавши шлюбу, хоче привести на свою житлову площу молоду коханку. Він наполягає на розірванні шлюбу та розподілі майна навпіл. Відповідач Ніколаєнко розповіла, що у шлюбі вони 20 років, виховали 2 дорослих дітей, мають будинок у селі та квартиру у місті. Півроку тому чоловік захворів та поїхав у місто лікуватися, декілька місяців не приїздив. Жінка, хвилюючись за долю чоловіка, приїхала до міста, прийшла на квартиру, а там коханка. Дружина не проти розірвання шлюбу. Але категорично не погоджується на розподіл майна, мотивуючи своє рішення тим, що діти проживають з нею, а 20 – річна дочка навчається в інституті.

Чи буде розірваний шлюб і чи прийме суддя рішення про виселення «блудного чоловіка»?

Сімейне право
(відповіді до задач)

Задача № 1.

Відповідь.

Ці правовідносини відносяться до сімейного права, і основним нормативно – правовим актом, що врегульовує ці відносини, є Сімейний Кодекс України

Шлюб – сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державних органах реєстрації актів цивільного стану.

Прохання Гаврилової не реєструвати шлюб Іванова з Петровою є неправомірним, тому що Гаврилова з Івановим не перебували в зареєстрованому шлюбі, а також Сімейний Кодекс України передбачив таку ситуацію у статті «Одношлюбність», що свідчить, що чоловік (жінка) не може перебувати у декількох зареєстрованих шлюбах. Тому прохання Гаврилової є неправомірним.

Якщо у Гаврилової та Іванова є спільна дитина, то це ситуацію стосовно шлюбу не змінює, а Іванов просто буде утримувати дитину, тобто платити аліменти у твердій грошовій сумі або у частці від доходу. Але аліменти встановлюються, враховуючи:

стан здоров'я та матеріальний стан дитини;

стан здоров'я та матеріальний стан платника;

наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина.

Задача № 2.

Відповідь.

Це питання регулюється Конституцією України та Сімейним Кодексом України (СКУ).

Перед розглядом цієї ситуації доречно було б визначити основні поняття сімейного права. Отже, згідно зі статтею 21 СКУ, шлюб – це сімейний союз жінки і чоловіка, який зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану. Але це поняття не є вичерпним. Тому можна дати більш повне визначення шлюбу. Шлюб – це вільний, добровільний союз рівноправних жінки та чоловіка, який спрямований на утворення сім'ї, укладений у визначеному законом порядку і породжує взаємні права та обов'язки подружжя. Право на шлюб мають особи, які досягли на день реєстрації шлюбу шлюбного віку (для чоловіків і жінок – 18 років). За заявою особи, що досягла 14 років, згідно з рішенням суду їй може бути надане право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Перебувати між собою у шлюбі не можуть:

особи, що є родичами прямої лінії споріднення;
рідні (повнорідні, неповнорідні) брат і сестра;
двоюридні брат і сестра, рідна тітка, дядько та племінник, племінниця;
усиновитель та усиновлена ним дитина (шлюб між ними може бути зареєстровано лише у разі скасування усиновлення).

Розглянемо ситуацію, подану в задачі. Це питання підпадає під дію частини 4 статті 26 СКУ. Отже, згідно з чинним законодавством, шлюб між рідною дитиною усиновителя (Новиковим Олександром) та усиновленою дитиною (Новиковою Аліною) може бути укладеним, якщо суд їм надасть право на укладення шлюбу. Також законодавству суперечить той факт, що заяву про реєстрацію шлюбу подав лише Новиков Олександр. А згідно зі статті 28 СКУ, заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком разом (в окремих випадках через представника, повноваження якого є нотаріально посвідченим). Таким чином, діяння РАЦС є правомірними, тобто такими, що відповідають чинному законодавству.

Задача № 3.

Відповідь.

Чинним нормативно – правовим актом, який буде регулювати правовідносини у даній ситуації, є Сімейний Кодекс України (СКУ).

Спільна сумісна власність подружжя –

Особиста власність –

Рішення суду буде неправомірним, оскільки, хоча автомобіль і був дошлюбним майном чоловіка, але на його ремонт були витрачені спільні кошти подружжя. Саме тому при поділі майна суд повинен визначити вартість автомобіля до ремонту і його вартість після ремонту. Різницю у вартості цього автомобіля (фактично це ті кошти, які були витрачені на його ремонт) має бути поділеним між подружжям.

Задача № 4.

Відповідь.

Помилка: Неповнолітні.

Виправлення: Неповнолітні – діти віком з 14 до 18 років. Миколаєву Олексію – 18 років. Таким чином, він – повнолітня особа.

Помилка: Звернулися до церкви.

Виправлення: Заява про реєстрацію шлюбу подається до державного органу РАЦС.

Помилка: У виконком із заявою про зниження шлюбного віку.

Виправлення: За заявою особи, яка досягла 14 років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Помилка: Вік може бути знижений тільки на 1 рік.

Виправлення: Шлюбний вік може бути знижений за заявою особи, яка досягла 14 років.

Помилка: Реєстрація шлюбу неповнолітніх проводиться обов'язково у присутності їхніх батьків.

Виправлення: Реєстрація шлюбу проводиться у присутності нареченої та нареченого. Письмова згода батьків або піклувальника, засвідчена нотаріусом, потрібна для укладення шлюбного договору до реєстрації шлюбу, якщо його стороною є неповнолітня особа.

Помилка: Нотаріус засвідчив шлюбний договір тільки після пред'явлення свідоцтва про шлюб.

Виправлення: Шлюбний договір може бути укладено особами, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжям.

Помилка: Пояснивши їм їхні права та обов'язки.

Виправлення: Шлюбним договором регулюються тільки майнові відносини між подружжям, визначаються їхні майнові права та обов'язки.

Помилка: Коли їй було 6 місяців, Олексій без згоди Ксенії подав позов про розірвання шлюбу.

Виправлення: Позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлений протягом вагітності дружини та протягом 1 року після народження дитини.

Помилка: Суд позов задовольнив.

Виправлення: Суд не може прийняти це рішення, доки дитині не виповниться 1 рік.

Помилка: Суд стягнув з Олексія аліменти на користь дочки у розмірі 1/3 його заробітку.

Виправлення: Дружина упродовж 3 років після народження дитини має право за рішенням суду одержувати утримання (аліменти) з чоловіка, якщо він спроможний його надати. Розмір аліментів встановлює суд.

Задача № 5.

Відповідь.

Ст. 141 Сімейного кодексу України вказує на рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини, а розірвання шлюбу між батьками, проживання їх

окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав та обов'язків щодо дитини. Тому в цій частині позову відмовлено повністю.

Але ст. 155 СКУ говорить про те, що батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини. У суді позивач не довела, що медичним обстеженням встановлено незадовільний стан колишнього чоловіка.

Тому порада: звернутися до лікаря, у разі встановлення хвороби звернутися до опікунської ради, а потім до суду з проханням обмежити спілкування батька з дитиною.

Задача № 6.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Стаття 31. Зобов'язання наречених у разі відмови від вступу в шлюб

Особа, яка відмовилася від шлюбу, зобов'язана відшкодувати другій стороні затрати, що були нею понесені у зв'язку з приготуванням до реєстрації шлюбу та весілля.

Такі затрати не підлягають відшкодуванню, якщо відмова від шлюбу була викликана протиправною, аморальною поведінкою нареченої, нареченого, прихованням нею, ним обставин, що мають для того, хто відмовився від шлюбу, істотне значення (тяжка хвороба, наявність дитини, судимість тощо).

4. У разі відмови від шлюбу особи, яка одержала подарунок у зв'язку з майбутнім шлюбом, договір дарування за вимогою дарувальника може бути розірваний судом.

У разі розірвання договору особа зобов'язана повернути річ, яка була їй подарована, а якщо вона не збереглася – відшкодувати її вартість.

Згідно ст. 31 Сімейного кодексу України та Цивільного кодексу України відповідач має обов'язок відповідати перед позивачем тільки за матеріальну шкоду яку вона нанесла відказом від реєстрації шлюбу. Але в даному випадку причини відказу від реєстрації шлюбу були вагомі і суд повинен відмовити в позовній заяві в повному обсязі.

Задача № 7.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Стаття 28. Заява про реєстрацію шлюбу

1. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором.

Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, вважаються нареченими.

2. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком особисто.

3. Якщо жінка і (або) чоловік не можуть через поважні причини особисто подати заяву про реєстрацію шлюбу до державного органу реєстрації актів цивільного стану, таку заяву, нотаріально засвідчену, можуть подати їх представники. Повноваження представника мають бути нотаріально засвідчені.

4. Якщо реєстрація шлюбу у визначений день не відбулася, заява про реєстрацію шлюбу втрачає чинність після спливу трьох місяців від дня її подання.

Згідно ст. 28 СКУ чинність заяви про реєстрацію шлюбу припиняється після трьох місяців. Отже наречені мають право вимагати реєстрацію шлюбу після спливу одного місяця ще протягом двох місяців. СКУ не передбачає ні зупинення, ні продовження строку чинності заяви про реєстрацію шлюбу.

Задача № 8.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Стаття 28. Заява про реєстрацію шлюбу

1. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за їхнім вибором.

Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, вважаються нареченими.

2. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком особисто.

3. Якщо жінка і (або) чоловік не можуть через поважні причини особисто подати заяву про реєстрацію шлюбу до державного органу реєстрації актів цивільного стану, таку заяву, нотаріально засвідчену, можуть подати їх представники. Повноваження представника мають бути нотаріально засвідчені.

4. Якщо реєстрація шлюбу у визначений день не відбулася, заява про реєстрацію шлюбу втрачає чинність після спливу трьох місяців від дня її подання.

Згідно ст.. 57 СКУ особистою власністю чоловіка або дружини є речі, придбані на заробітну плату, пенсію, стипендію, які не були внесені до сімейного бюджету, за винятком речей, призначених для спільного користування і переданих у спільне користування. Отже суд повинен холодильник розділити, а станок залишити чоловікові.

Задача № 9.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Ст. 244 Сімейного Кодексу України вказує, що опікуном, піклувальником дитини може бути за її згодою повнолітня дієздатна особа.

Не може бути опікуном, піклувальником дитини особа, яка зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, особа, позбавлена батьківських прав, а також особа, інтереси якої суперечать інтересам дитини.

Суд задовольнив позивні вимоги Максима про визнання його опікуном своїх племінниць.

Задача № 10.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Ст. 110 СКУ зазначає, що позов про розірвання шлюбу може бути пред'явлений одним із подружжя. Зрада може бути підставою для розірвання шлюбу.

Але, користуючись статтею 111 СКУ, суд вживає заходи для примирення подружжя та надає один місяць строку для примирення. Якщо протягом цього терміну примирення не відбудеться, позивач має право вимагати не тільки розлучення та розподілу майна, але й відшкодування моральної шкоди за порушення честі та гідності.

Задача № 11.

Відповідь.

Кожна особа має право вільно розпоряджатися своїм майном. Спадкодавець самостійно приймає рішення про спадщину, громадянин може залишити все майно або його частку одній людині або кільком фізичним особам. Винятком є правило про обов'язкову частку у спадщині (ст.. 1241 ЦКУ).

Суд відмовляє у повному обсязі, тому що відповідач не надав доказів того, що батько перебував на її утриманні. Щодо зустрічного позову, то ст.. 172 СКУ зобов'язує дітей допомагати старим та хворим батькам. Холодильник, придбаний для батька, вважається допомогою. У позові відмовлено.

Порада: рідні повинні добровільно розібратися у справі та по – чесному розділити батьківську спадщину.

Задача № 12.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Згідно зі ст.. 24 СКУ, шлюб ґрунтується на вільній згоді чоловіка та жінки. Примушення до шлюбу не припускається, тому суд відмовляє у позові в частині укладення шлюбу.

Щодо повернення грошей для відкриття бізнесу, то суд зобов'язує на підставі мирової угоди сплачувати кошти протягом 1 року в сумі 1800 грн. щомісячно.

Щодо відшкодування витратна заручини ст.. 31 СКУ вказує, що заручення не створює обов'язок вступати у шлюб. Особа, яка відмовляється від шлюбу, зобов'язана відшкодувати другій стороні витрати, понесені нею у зв'язку з приготуванням до реєстрації шлюбу. Оскільки позивач не надав суду доказів про заручини, то в цій частині позову відмовлено повністю.

Порада: позивач має право звернутися до суду з правом на відшкодування 50 % майна за весь час сумісного проживання.

Задача № 13.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Згідно зі ст.. 171 СКУ дитина має право бути вислуханою батьками, посадовими особами з питань, що стосуються її особистого, а також при вирішенні спору між її батьками щодо її виховання, місця проживання.

Але ст.. 162 СКУ вказує, що якщо один із батьків самочинно, без згоди другого із батьків змінить місце її проживання, суд за позовом заінтересованої особи має право негайно постановити рішення про відібрання дитини і повернути її тому з ким вона проживала. Позов задовольнили.

Порада: позивач має право звернутися до суду з позовом про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної позивачеві.

Задача № 14.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

Згідно зі ст.. 257 СКУ баба, дід мають право спілкуватися зі своїми онуками, брати участь у їх вихованні. Батьки, чи інші особи, з якими проживає дитина, не мають право перешкоджати у здійсненні бабою, дідом своїх прав щодо виховання онуків.

Разом з тим, ст.. 151 СКУ вказує, що батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини. Також батьки мають право залучати до виховання дитини інших осіб. У суді були надані докази про постійну допомогу, передачу коштів на утримання сина. Враховуючи бажання дитини, суд вважає, що підстав для скасування батьківських прав не існує. Суд відмовив у позові.

Задача № 15.

Відповідь.

Сімейний Кодекс України.

На підставі ст.. 105 СКУ шлюб припиняється внаслідок його розірвання за спільною заявою подружжя, або за однією із них. Суд задовольняє позов у цій частині.

Ст. 60 СКУ вказує, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності. Тому суд приймає рішення про розподіл цього майна навпіл.

Порада: позивач має право звернутися до суду з позовом на одержання аліментів на дочку, яка навчається, до досягнення нею 23 років.

ВИВЧАЙ ТА ЗНАЙ!

Трудове право – це галузь права, яка закріплює і регулює індивідуальні та колективні трудові відносини, що виникають у суспільстві.

Джерела трудового права:

Конституція України.

Кодекс законів про працю України.

Закон України «Про зайнятість населення».

Закон України «Про охорону праці».

Закон України «Про колективні договори та угоди».

Закон України «Про оплату праці».

Закон України «Про відпустки».

Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів».

Трудові правовідносини – це регульовані нормами трудового права суспільні відносини, що складаються між підприємством, працівником, установою та організацією, в силу яких одна сторона зобов'язана виконувати

роботу за певною спеціальністю, кваліфікацією або посадою з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а інша сторона – підприємство, установа, організація – зобов'язується виплачувати працівнику заробітну плату і забезпечувати умови праці, передбачені законодавством, колективним договором та згодою сторін.

Трудовий договір – це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації та уповноваженим ним органом чи фізичною особою, умови якої відповідають нормам чинного законодавства трудового права.

Контракт – це трудовий договір, у якому строк його дії, права, обов'язки та відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення та організації праці, а також умови розірвання договору можуть встановлюватися угодою сторін.

Колективний договір – це нормативний акт, що регулює трудові, соціально – економічні відносини між власником та працівниками.

Робочий час – час, протягом якого працівник повинен виконувати свої трудові обов'язки.

Тривалість робочого часу:

Нормальна (40 годин на тиждень).

Скорочена (16- 18 років – 36 годин на тиждень; 14 – 16 років – 24 години на тиждень, за шкідливих умов праці – не більше 36 годин на тиждень).

Неповна (за угодою працівника та власника).

Ненормований робочий день.

Час відпочинку – час, протягом якого працівник не повинен виконувати трудові обов'язки та який він має право використати за власним розсудом.

Види часу відпочинку:

Перерва протягом робочого дня (не більше 2 годин через 4 години початку робочого дня).

Щоденний відпочинок (по закінченню робочого дня).

Щотижневий відпочинок (вихідні дні).

Святкові й неробочі дні.

Відпустки.

Відпустка – це час відпочинку, що обчислюється в календарних днях і надається працівникам зі збереженням місця і заробітної плати.

Види відпусток:

Щорічні (24 календарні дні, неповнолітнім – 31 календарний день).

Додаткові (у зв'язку з навчанням).

Творчі.

Соціальні (вагітність, пологи, догляд за дитиною).

Без збереження заробітної плати.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена у грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу.

Види заробітної плати:

основна заробітна плата;

додаткова заробітна плата;

інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Трудова дисципліна – це неухильне дотримання працівником правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи, організації, виконання в повному обсязі й на необхідному рівні своїх трудових обов'язків.

За порушення трудової дисципліни законодавством передбачено два види відповідальності:

дисциплінарна відповідальність (догана, сувора догана, звільнення);

матеріальна відповідальність (відшкодування завданих збитків).

Трудові спори – це неврегульовані шляхом безпосередніх переговорів суперечності між працівником (колективом працівників) і власником підприємства (уповноваженим ним органом) з приводу застосування норм трудового законодавства, а також встановлення нових чи зміни існуючих умов праці.

ПОМІРКУЙ ТА РОЗВ'ЯЖИ!

Трудове право (задачі)

Задача № 1.

До директора ТОВ «Будінвест» надійшли заяви від робітників підприємства з проханням установити їм скорочений робочий час тривалістю 36 годин на тиждень. Заяву написали:

Іванов Сергій, 17 років;

Петрова Лариса, 38 років, мати дитини – інваліда 13 років;

Єгорова Людмила, 15 років;

Сидорова Світлана, яка має сина 12 років.

Дайте правову оцінку ситуації. Які повинні бути дії власника?

Задача № 2.

У ТОВ «Вест» був виданий наказ наступного змісту:

П.1. Направити робітників столярного цеху у відпустку без збереження заробітної плати терміном на 3 місяці у зв'язку з відсутністю сировини.

П. 2. Надати Іванову І. (16 років) щорічну основну відпустку тривалістю 24 календарних дні за відпрацьований рік.

П. 3. Надати Сидоровій В. оплачувану відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею двох років й неоплачувану відпустку з двох до чотирьох років.

П. 4. Відмовити в наданні щорічної відпустки Ткаченку та Шевченку у зв'язку з тим, що вони не працюють на підприємстві 11 місяців.

Проаналізуйте зміст наказу та його відповідність чинному законодавству України.

Задача № 3.

Експедитор Сидоренко уклав трудовий договір з товариством з обмеженою відповідальністю «Гасло», який передбачав встановлення випробувального терміну на строк 2 місяці. Через 2 тижні Сидоренко захворів та був відсутній на роботі протягом 1 місяця. Через 2,5 місяці після укладення трудового договору адміністрація звільнила Сидоренка як такого, що не витримав випробування. Сидоренко заперечував проти звільнення, бо вважав, що строк випробування закінчився і власник не має права звільнити його на цій підставі.

Дайте правовий аналіз ситуації. Який порядок встановлення випробування та результати випробування при прийнятті на роботу.

Задача № 4.

Студент 4 – го курсу Агутін звернувся до провідного юриста академії за роз'ясненням питання про правову природу відносин між ним і торговельною фірмою, куди він влаштувався працювати юрисконсультом. Агутін також попросив роз'яснити, чи має право директор фірми встановити йому почасову оплату, оскільки основна частина роботи ним виконується вдома, а на фірмі працює декілька годин. Директор же фірми наполягає на тому, що Агутін працює за сумісництвом і як сумісник не має права на почасову оплату праці, а повинен перебувати на роботі повний робочий день.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Задача № 5.

Під час літніх канікул 15 – річний Сергій влаштувався на роботу на ринку посібником робітником. Роботодавець уклав з ним трудовий договір в усній формі та запропонував йому працювати з 6. 00. до 15. 00. До його трудових обов'язків входило встановлювати палатки, доставка товару зі складу та його підвезення за необхідності. Роботодавець трудову книжку не оформив, розрахунок проводив щоденно готівкою.

Дайте правову оцінку ситуації.

Встановіть, які порушення мали місце у цій ситуації.

Задача № 6.

Після проходження альтернативної (не військової) служби Іванов звернувся для працевлаштування на підприємство.

Керівник підприємства при укладенні трудового договору з Івановим визначив йому в усній формі випробувальний термін в 7 місяців.

Всі 7 місяців Іванов працював та заробітну плату не отримував. Коли визначений керівником підприємства строк випробування закінчився Іванов продовжував працювати.

Дайте коментар вищезазначеної ситуації згідно Кодексу законів про працю України.

Задача № 7.

Сидоров А.С. не був присутнім без поважних причин на робочому місті більше трьох годин. Даний факт підтверджено свідками та рапортом майстра зміни.

Роботодавець звільнив Сидорова А.С. з роботи за ст.. 40 п.4. КЗППУ.

Сидоров звернувся до суду з позовною заявою про поновлення його на роботі.

Як повинен вирішити справу суд?

Задача № 8..

Громадянина Ф. було звільнено з роботи роботодавцем за ст.. 40 п. 7.КЗППУ. 12.09.07 року громадянин Ф. за словами бригадира Іванова був на робочому місті в нетверезому стані. Бригадир Іванов відсторонив від роботи громадянина Ф., але виконання свого розпорядження не перевірів. Громадянин Ф. продовжував до кінця зміни працювати.

Поведінку Ф. розглянула комісія по трудовим спорам та рекомендувала роботодавцю звільнити Ф. з роботи за вищеназваними обставинами.

З рішенням роботодавця Ф. був не згодний та подав позовну заяву до суду про відновлення його на робочому місті.

Як повинен вирішити питання суд згідно чинного законодавства?

Задача № 9.

При припиненні трудового договору за ст.. 36 п.6. КЗППУ громадянину Ф. було виплачено вихідну допомогу у розмірі одного середнього місячного заробітку.

Але робітник Ф. з даним рішенням роботодавця не згоден.

Прокоментуйте поведінку робітника та роботодавця згідно трудового законодавства.

Задача №10.

При звільненні з роботи за власним бажанням (ст. 36 п.4. КЗППУ) робітник Іванов отримав в день звільнення трудову книжку та розрахунок за відпрацьований час.

При ознайомленні з записами в трудовій книжці було внесено 8 заохочень та три стягнення.

Іванов з записами в трудовій книжці не був згодний.

Прокоментуйте наступні дії Іванова. Що вноситься до трудової книжки згідно трудового законодавства?

Трудове право
(відповіді до задач)

Задача № 1.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами трудового права, і основним нормативно – правовим актом, що регулює ці відносини, є Кодекс законів про працю України (КЗпПУ).

За КЗпПУ, скорочена тривалість робочого часу встановлюється:

для неповнолітніх працівників:

віком від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень;

віком від 15 до 16 років та учнів від 14 років, які працюють під час літніх канікул, - 24 години на тиждень;

учні, які працюють протягом навчального року у вільний від навчання час, - до 12 годин на тиждень, у віці до 16 років і до 18 років – 18 годин на тиждень.

для працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, - 36 годин на тиждень;

одному із батьків, які мають дітей віком до 124 років або дитину – інваліда, за рахунок коштів підприємства;

для окремих категорій працівників – лікарів, учителів тощо.

Отже, Іванову С., 17 років: згідно з КЗпПУ, директор ТОВ «Будінвест» зобов’язаний встановити скорочену тривалість робочого часу до 36 годин на тиждень, а якщо він працює протягом навчального року у вільний від навчання час, - до 18 годин на тиждень.

Петровій Л., 38 років, матері дитини – інваліда 13 років: згідно з КЗпПУ, за рахунок коштів підприємства може бути встановлена скорочена тривалість робочого часу, якщо її чоловікові вже не встановлено такої тривалості робочого часу. Але якщо підприємство не має коштів, то може бути встановлена неповна тривалість робочого часу.

Єгоровій І., 15 років: згідно з КЗпПУ, директор ТОВ «Будінвест» зобов’язаний встановити скорочену тривалість робочого часу до 24 годин на

тиждень, а якщо вона працює протягом навчального року у вільний від навчання час, - до 12 годин на тиждень.

Сидоровій С., яка має сина 12 років: згідно з КЗпПУ, за рахунок коштів підприємства може бути встановлено скорочену тривалість робочого часу, якщо її чоловікові вже не встановлено такої тривалості робочого часу.

Таким чином, Іванову та Єгоровій дирекція зобов'язана встановити скорочену тривалість робочого часу, а Петровій та Сидоровій – за наявності коштів у підприємства, але вони можуть розраховувати на неповну тривалість робочого часу.

Задача № 2.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами трудового права України (Кодекс законів про працю України).

П. 1. Цей пункт наказу є неправомірним, оскільки КЗпПУ передбачено, що в разі відсутності сировини, працівників може бути переведено зі збереженням заробітної плати, кваліфікації, посади на інше підприємство (установу, організацію) строком до 1 місяця. Тож рішенням про відпустку без збереження заробітної плати терміном на 3 місяці є неправомірним.

П. 2. Іванов І. є неповнолітньою особою, і, згідно з КЗпПУ він має право на щорічну основну відпустку – 31 календарний день, і не за відпрацьований рік, а під час літніх канікул або в інший зручний для нього час. Отже, і цей пункт наказу є неправомірним.

П. 3. За КЗпПУ право на оплачувану відпустку мають матері з дитиною до досягнення нею (дитиною) 3 років. А право на неоплачувану відпустку до досягнення дитиною 6 років. Таким чином, і цей пункт наказу є неправомірним.

П. 4. Відмова в наданні щорічної відпустки Ткаченку та Шевченку у зв'язку з тим, що вони не працюють на підприємстві 11 місяців, теж є неправомірною, бо, згідно з КЗпПУ, відмова в наданні щорічної відпустки може бути, якщо особа не працює на підприємстві 6 місяців. Тож, і цей пункт наказу є неправомірним.

Отже, зміст наказу і всі його пункти не відповідають чинному законодавству.

Задача № 3.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами Кодексу законів про працю України (КЗпПУ). При прийнятті на роботу за згодою сторін може бути встановлене випробування з метою перевірки відповідності працівника роботі, яка йому доручається. Терміни випробування такі: для робітників – до 1 місяця, для всіх інших категорій працівників – до 3 місяців, в окремих випадках, за погодженням з профкомом – до 6 місяців.

Таким чином, для експедитора, який є робочим, випробування строком в 2 місяці є неправомірним. Хвороба Сидоренка, за законом, не враховується до загального строку випробування, таким чином, він пропрацював на підприємстві тільки 1,5 місяці. Але, як вже було вказано вище, строк випробування робітників не має перевищувати 1 місяця. Отже, якщо через місяць Сидоренка не звільнили, то адміністрація не має права це зробити в такий термін на цій підставі, бо він міг бути звільнений тільки по закінченні строку випробування. За КЗпПУ, коли строк випробування закінчився, а працівник продовжує працювати, то він вважається таким, що витримав випробування, і наступне розірвання трудового договору допускається лише на загальних підставах.

З цього випливає, що Сидоренко був правий, вважаючи, що строк випробування закінчився і власник не має право звільнити його.

Задача № 4.

Відповідь.

В основі правової природи відносин між Агутіним і академією лежить право громадян на освіту. Нормативно – правові акти, які регулюють ці правовідносини, – це Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту».

В основі правової природи відносин між Агутіним і торговельною фірмою – право на працю, тобто трудові правовідносини, в які вступив Агутін і торговельна фірма з приводу роботи. Нормативно - правові факти, які регулюють ці правовідносини, – це Кодекс Законів про працю України і Закон України «Про оплату праці».

Тепер проаналізуємо дії директора фірми. Оскільки директор стверджує, що Агутін працює за сумісництвом, то, посилаючись на КЗпПУ та Закон України «Про оплату праці», заробітна платня виплачується за фактично виконану роботу. Але Агутін працює там не за сумісництвом, а поєднує навчання з роботою (навчання не є підставою для виникнення трудових правовідносин). У пропонованій ситуації був встановлений неповний робочий час (робочий час меншої тривалості, ніж передбачено законом, який встановлюється за домовленістю між власником і працівником). Особливістю таких умов праці є те, що її оплата здійснюється або пропорційно відпрацьованому часу, або залежно від виробітку. Тому оплату в умовах такої роботи Агутін і директор повинні були визначити за домовленістю ще до початку роботи Агутіна на фірмі. Але директор має право встановлювати повний робочий день, оскільки закон передбачає категорії працівників, для яких власник зобов'язаний встановити неповний робочий час. Це вагітні жінки, особи, які мають дітей до 14 років або дитину – інваліда, або здійснюють догляд за хворим членом сім'ї. Агутін – студент, тому директор може, але не зобов'язаний, встановити йому неповний робочий час.

Задача № 5.

Відповідь.

Ця ситуація регулюється нормами трудового права, інститутом охорони праці неповнолітніх, нормативно – правовим актом – КЗпПУ. За загальним правилом на роботу приймаються особи, які досягли 16 років. Але за згодою батьків допускається прийняття на роботу осіб, які досягли 15 років. Для того, щоб Сергій влаштувався на роботу, необхідна згода батьків або особи, що їх замінює.

При укладенні трудового договору з неповнолітнім обов'язковою є письмова форма трудового договору та обов'язковий медогляд. На осіб, що поступили на роботу вперше, не пізніше п'яти днів з дня їх прийому, власником оформляється трудова книжка, що проігнорував роботодавець Сергій.

Тривалість робочого часу перевищує нормативи КЗпПУ (скорочується до 24 годин на тиждень). КЗпПУ забороняє залучати неповнолітніх до перенесення важких речей.

Таким чином, роботодавець Сергій припустився численних порушень КЗпПУ.

Задача № 6.

Відповідь.

Стаття 26. Випробування при прийнятті на роботу

При укладенні трудового договору може бути обумовлене угодою сторін випробування з метою перевірки відповідності працівника роботі, яка йому доручається. Умова про випробування повинна бути застережена в наказі (розпорядженні) про прийняття на роботу.

В період випробування на працівників поширюється законодавство про працю.

Випробування не встановлюється при прийнятті на роботу: осіб, які не досягли вісімнадцяти років; молодих робітників після закінчення професійних навчально-виховних закладів; молодих спеціалістів після закінчення вищих навчальних закладів; осіб, звільнених у запас з військової чи альтернативної (невійськової) служби; інвалідів, направлених на роботу відповідно до рекомендації медико-соціальної експертизи. Випробування не встановлюється також при прийнятті на роботу в іншу місцевість і при переведенні на роботу на інше підприємство, в установу, організацію, а також в інших випадках, якщо це передбачено законодавством.

Стаття 27. Строк випробування при прийнятті на роботу

Строк випробування при прийнятті на роботу, якщо інше не встановлено законодавством України, не може перевищувати трьох місяців, а в окремих випадках, за погодженням з відповідним виборним органом первинної профспілкової організації, – шести місяців.

Строк випробування при прийнятті на роботу робітників не може перевищувати одного місяця.

Якщо працівник в період випробування був відсутній на роботі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю або з інших поважних причин, строк випробування може бути продовжено на відповідну кількість днів, протягом яких він був відсутній.

Згідно ст. 26 КЗпПУ при укладенні трудового договору випробування повинно бути обумовлене угодою сторін яка повинна бути застережена в наказі або розпорядженні про прийняття на роботу.

По друге строк випробування згідно ст. 27 КЗпПУ не повинен перевищувати 3-х місяців, а в окремих випадках, за погодженням з

профспілкою – шести місяців. А якщо Іванов буде працювати працівником – одного місяця.

Задача № 7.

Відповідь.

Кодекс законів про працю України.

Стаття 40. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу

Трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом лише у випадках:

1) змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників;

2) виявленої невідповідності працівника займаній посаді або виконуваних роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи, а так само в разі скасування допуску до державної таємниці, якщо виконання покладених на нього обов'язків вимагає доступу до державної таємниці; (Пункт 2 частини першої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1703-IV від 11.05.2004)

3) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення; 4) прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;

5) нез'явлення на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності і родах, якщо законодавством не встановлений триваліший строк збереження місця роботи (посади) при певному захворюванні. За працівниками, які втратили працездатність у зв'язку з трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, місце роботи (посада) зберігається до відновлення працездатності або встановлення інвалідності;

6) поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу;

7) появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння;

8) вчинення за місцем роботи розкрадання (в тому числі дрібного) майна власника, встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу.

Звільнення з підстав, зазначених у пунктах 1, 2 і 6 цієї статті, допускається, якщо неможливо перевести працівника, за його згодою, на іншу роботу.

Не допускається звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в період його тимчасової непрацездатності (крім звільнення за пунктом 5 цієї статті), а також у період перебування працівника у відпустці. Це правило не поширюється на випадок повної ліквідації підприємства, установи, організації.

Роботодавець звільнив Сидорова правомірно згідно норм Кодексу законів про працю України, а саме ст. 40. п.4. (прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин.

Задача № 8.

Відповідь.

Кодекс законів про працю України.

Стаття 40. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу

Трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом лише у випадках:

1) змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників;

2) виявленої невідповідності працівника займаній посаді або виконуваним роботам внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи, а так само в разі скасування допуску до державної таємниці, якщо виконання покладених на нього обов'язків вимагає доступу до державної таємниці; (Пункт 2 частини першої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1703-IV від 11.05.2004)

3) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше

застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення; 4) прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;

5) нез'явлення на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності і родах, якщо законодавством не встановлений триваліший строк збереження місця роботи (посади) при певному захворюванні. За працівниками, які втратили працездатність у зв'язку з трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, місце роботи (посада) зберігається до відновлення працездатності або встановлення інвалідності;

6) поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу;

7) появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння;

8) вчинення за місцем роботи розкрадання (в тому числі дрібного) майна власника, встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу.

Звільнення з підстав, зазначених у пунктах 1, 2 і 6 цієї статті, допускається, якщо неможливо перевести працівника, за його згодою, на іншу роботу.

Не допускається звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в період його тимчасової непрацездатності (крім звільнення за пунктом 5 цієї статті), а також у період перебування працівника у відпустці. Це правило не поширюється на випадок повної ліквідації підприємства, установи, організації.

Згідно КЗППУ та Роз'яснення Пленуму Верховного Суду України для звільнення працівника з роботи за ст. 40 п.7. КЗППУ необхідно мати доказову базу його провини. В даному випадку показання свідків, довідку медичної установи та інші факти які б підтверджували знаходження Ф. на робочому місці в нетверезому стані або в стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

Суд повинен громадянина Ф. відновити на робочому місці.

Задача № 9.

Відповідь.

Кодекс законів про працю України.

Стаття 36. Підстави припинення трудового договору

Підставами припинення трудового договору є:

- 1) угода сторін;
- 2) закінчення строку (пункти 2 і 3 статті 23), крім випадків, коли трудові відносини фактично тривають і жодна з сторін не поставила вимогу про їх припинення;
- 3) призов або вступ працівника на військову службу, направлення на альтернативну (невійськову) службу;
- 4) розірвання трудового договору з ініціативи працівника (статті 38, 39), з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (статті 40, 41) або на вимогу профспілкового чи іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу (стаття 45);
- 5) переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду;
- 6) відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією, а також відмова від продовження роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці;
- 7) набрання законної сили вирокom суду, яким працівника засуджено (крім випадків звільнення від відбування покарання з випробуванням) до позбавлення волі або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи;
- 8) підстави, передбачені контрактом.

Зміна підпорядкованості підприємства, установи, організації не припиняє дії трудового договору.

У разі зміни власника підприємства, а також у разі його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) дія трудового договору працівника продовжується. Припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників (пункт 1 частини першої статті 40).

Стаття 44. Вихідна допомога

При припиненні трудового договору з підстав, зазначених у пункті 6 статті 36 та пунктах 1, 2 і 6 статті 40 цього Кодексу, працівникові виплачується вихідна допомога у розмірі не менше середнього місячного заробітку; у разі

призову або вступу на військову службу, направлення на альтернативну (невійськову) службу (пункт 3 статті 36) – у розмірі двох мінімальних заробітних плат; внаслідок порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, колективного чи трудового договору (статті 38 і 39) – у розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного середнього заробітку.

Згідно ст.. 44 КзППУ при припиненні трудового договору з підстав, зазначених ст.. 36 п. 6. (відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством..., а також відмова від продовження роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці) працівникові виплачується вихідна допомога у розмірі не менше середнього місячного заробітку. Дії роботодавця правомірні.

Задача № 10.

Відповідь.

Кодекс законів про працю України.

Стаття 48. Трудові книжки

Трудова книжка є основним документом про трудову діяльність працівника.

Трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи понад п'ять днів. Трудові книжки ведуться також на позаштатних працівників при умові, якщо вони підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Працівникам, що стають на роботу вперше, трудова книжка оформляється не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу.

До трудової книжки заносяться відомості про роботу, заохочення та нагороди за успіхи в роботі на підприємстві, в установі, організації; відомості про стягнення до неї не заносяться.

Порядок ведення трудових книжок визначається Кабінетом Міністрів України.

Згідно ст.. 48 КзППУ до трудової книжки працівник відділу кадрів повинен внести відомості про зарахування та звільнення з роботи та заохочення. Відомості про стягнення до неї не заносяться.

ВИВЧАЙ ТА ЗНАЙ!

Адміністративне право – це галузь права, яка регулює суспільні відносини у сфері державного управління.

Адміністративно – правові відносини – це суспільні відносини у сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов’язків, урегульованих нормами адміністративного права.

Суб’єкти адміністративно – правових відносин:

Громадяни.

Державні службовці.

Об’єднання громадян.

Органи виконавчої влади.

Підприємства і установи.

Органи місцевого самоврядування.

Об’єкти адміністративно – правових відносин:

дії; - утримання від дії; - події.

Джерела адміністративного права:

Конституція України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Митний Кодекс України.

Закон України «Про державну службу».

Закон України «Про освіту».

Закон України «Про звернення громадян».

Підзаконні нормативні акти.

Адміністративні правопорушення

Адміністративне правопорушення (проступок) – протиправна, винна дія чи бездіяльність, за яку передбачено адміністративну відповідальність.

Склад правопорушення:

суб'єкт; - суб'єктивна сторона; - об'єкт;
- об'єктивна сторона.

Ознаки правопорушення:

суспільна небезпека;
протиправність;
винність;
караність.

Скоєння адміністративного правопорушення (проступку) є підставою для притягнення винного до **адміністративної відповідальності, накладення на нього адміністративного стягнення.**

Види адміністративних стягнень:

Попередження.
Штраф.
Оплатне вилучення.
Конфіскація.
Позбавлення спеціального права.
Виправні роботи.
Адміністративний арешт.

Адміністративній відповідальності підлягають неповнолітні, які на момент вчинення ними адміністративних правопорушень (проступків) досягли 16 років. У випадках, коли це передбачено законодавством, такі особи можуть підлягати адміністративній відповідальності на загальних підставах (з 14 до 16 років – штраф виплачують батьки).

Цивільна відповідальність при нанесенні матеріальних збитків – до 14 років виплачують батьки, після 14 років – самостійно.

ПОМІРКУЙ ТА РОЗВ'ЯЖИ!

Адміністративне право (задачі)

Задача № 1.

16 – річний Данило разом з 14 – річним Ігорем розпивали спиртні напої на подвір'ї школи. Вони за такі неправомірні дії були притягнені до відповідальності робітниками поліції. Видом покарання став штраф.

Визначте вид юридичної відповідальності, підстави та правомірність притягнення підлітків до відповідальності.

Охарактеризуйте склад та ознаки правопорушення.

Задача № 2.

Учень 11 класу, бажаючи помститися вчительці іноземної мови, викликав на її домашню адресу служби пожежної охорони, газу, поліції та швидку допомогу. Ці виклики він здійснював зі свого домашнього телефону. Служби, що прибули за місцем виклику, зафіксували неправдивий виклик.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Задача № 3.

14 – річний Сергієнко скоїв дрібне хуліганство. Щодо його матері працівниками поліції був складений протокол про адміністративне правопорушення, відповідно до якого вона підлягала відповідальності за невиконання батьківських обов'язків щодо виховання дитини. При розгляді справи в суді мати Сергієнка пояснила, те, що вона не позбавлена батьківських прав, проте її син проживає окремо від неї та її чоловіка – у своєї бабусі, тому вона не може відповідати за виховання сина. Незважаючи на пояснення матері, суд виніс рішення про притягнення її до адміністративної відповідальності.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Охарактеризуйте склад правопорушення.

Задача № 4.

Чотирнадцятирічний Сергієнко скоїв дрібне хуліганство. До його матері був складений протокол про адміністративні правопорушення, відповідно до якого вона підлягала відповідальності невиконання батьками обов'язків щодо виховання дитини. При розгляді справи в суді мати Сергієнка пояснила, що вона не позбавлена батьківських прав, проте її син проживає окремо від неї та й чоловіка — у своєї бабусі, тому вона не може відповідати за виховання сина. Незважаючи на пояснення матері, суд виніс рішення про притягнення її до адміністративної відповідальності.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Охарактеризуйте склад правопорушення, що мало місце.

Задача № 5.

Працівники поліції затримали гр. М. за вчинення дрібного хуліганства у п'ятницю ввечері. Оскільки в суді субота і неділя — вільні дні, М. було затримано до понеділка, коли суддя розглянув справу і застосував до порушника виправні роботи.

Чи було порушено закон при притягненні гр. М. до відповідальності?

Задача № 6.

1. Батьки з сином (9 років), прямуючи до театру, пізно ввечері перейшли вулицю у невстановленому місті, неподалік від підземного пішохідного переходу. Співробітникам міліції, які їх зупинили, пояснили, що зробили вони це тому, що поблизу не було машин і взагалі рух вночі дуже невеликий.
2. Підлітки, гуляючи вулицею, гучно співали пісні, брутально лаялася, на зауваження перехожих не реагували або реагували лайкою. Після затримання нарядом поліції виявилося, що двом із затриманих по 14 років, одному — 15, а іншим — 17 років.
3. Десятикласник, якому виповнилося 16 років, протягом півроку відмовляється отримувати паспорт громадянина України. При цьому він посиляється на відсутність потреби в отриманні документа і наявність бажання отримати громадянство іншої держави. Але не може пояснити, на громадянство якої держави він має право.
4. Працівник, вийшовши на обідню перерву, вжив алкогольних напоїв і повернувся на робоче місце напідпитку. Начальник цеху, виявивши це, відсторонив того від роботи і подав доповідну записку з цього приводу директору заводу.

Розгляньте ситуації і визначте, чи скоєно адміністративні правопорушення, хто може бути притягнутий до відповідальності.

Задача № 7.

Сестри Марія і Юлія (учениці 8 і 10 класів загальноосвітньої школи) захоплювалися сучасною музикою — робили магнітофонні записи і майже весь вільний час слухали їх удома. Траплялося, що, включаючи магнітофон, вони виставляли акустичні колонки на вікно і відкривали його навістіж. Коли мешканці почали висловлювати невдоволення з приводу надто гучних «концертів», сестри сприйняли ці зауваження не лише як нерозуміння сучасної музики, а й як посягання на свободу свого дозвілля.

І ось фінал: Марію та Юлію разом з батьками викликають на засідання комісії у справах неповнолітніх виконавчого комітету міської ради.

Симуляційна гра

Змодельуйте гру згідно із запропонованим текстом. Після перегляду фрагменту гри інші групи повинні дати відповіді на наступні запитання.

1. Який вид адміністративного правопорушення відображено в ситуації?
2. Який вид адміністративного примусу може бути застосований в даному випадку?
3. Який орган розглядатиме це адміністративне правопорушення?

Задача № 8.

— Прошу приготувати квитки!

Дві немолодих жінки рухаються вздовж автобуса назустріч одна одній. Пасажири протягують контролерам квитки. Дехто робить це навіть не відволікаючись від книги чи газети. Звичайна сцена. Як правило, вона завершується мирно: завершивши обхід, контролери виходять з автобуса. Але не завжди.

Хлопчина озирається по боках.

— Ваш квиток, молодий чоловіче!

— Квиток? — руки підлітка для порядку щось ретельно шукають у кишенях. Все зрозуміло!

Задача № 9.

...Різко зарипіли гальма. Зблідлий водій кидається до чоловіка, який, знехтувавши зручним підземним переходом, кинувся в гущу машин і мало не опинився під колесами. До місця події підходить міліціонер. Суворо звучить:

— Громадянине, ви порушили... (правила Переходу вулиці)!

Задача № 10.

Троє молодих чоловіків на моторному човні вирушили на риболовлю. Прибувши на місце, вони спочатку глушили рибу динамітом, а потім виловлювали її сітками.... На щастя, своєчасно втрутились інспектори рибохорони: порушників правил риболовства притягнули до відповідальності в адміністративному порядку.

Адміністративне право

(відповіді до задач)

Задача № 1.

Відповідь.

Це правопорушення регулюється нормами Кодексу України про адміністративне правопорушення. Вид юридичної відповідальності – адміністративна.

Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який настає в разі скоєння адміністративного проступку, і регулюється нормами адміністративного законодавства.

Підстави притягнення до відповідальності:

фактична підстава (наявність складу адміністративного проступку);
процесуальна підстава (рішення уповноваженого органу про притягнення конкретної особи до адміністративної відповідальності).

Притягнення до відповідальності 14 – річного Ігоря є неправомірним, незважаючи на наявність підстав притягнення до відповідальності, бо вік, після якого настає адміністративна відповідальність, є 16 років.

Притягнення до відповідальності 16 – річного Данила є правомірним за наявності підстав притягнення до відповідальності.

Отже, 16 – річний Данило був притягнутий до адміністративної відповідальності, але стягнення, яке було застосоване щодо нього, - штраф – є неправомірним. Щодо неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані *такі заходи впливу*:

зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
застереження;
догана або сувора догана;

передача неповнолітнього під нагляд батьків або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за їх згодою, а також окремим громадянам за їх проханням.

Складові:

об'єкт – громадський порядок та громадська безпека;

об'єктивна сторона – дія, яка виявляється у розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях і перебування в громадських місцях у нетверезому стані;

суб'єкт – 16 – річний Данило та 14 – річний Ігор;

суб'єктивна сторона – прямий умисел, бо суб'єкти здійснювали протиправний характер свого діяння, що передбачало суспільно небезпечні наслідки і бажали свідомо їх настання.

Ознаки правопорушення:

протиправність;

винність;

шкідливість;

карність.

Задача № 2.

Відповідь.

В описуваній ситуації виникло правопорушення, яке регулюється нормами адміністративного права, а саме - Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Правовідносини виникли внаслідок юридичного факту, а саме – здійснення діяння громадянином, що кваліфікується КУпАП як адміністративний проступок.

Адміністративний проступок – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний або громадський порядок, власність, права та свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законодавством передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративна протиправність діяння громадянина полягає в тому, що він своїми діями (виклик на домашню адресу вчительки спеціальних служб) порушив норму, встановлену адміністративним правом.

Підставою для притягнення до адміністративної відповідальності є наявність складу правопорушення.

Склад правопорушення – це система об’єктивних та суб’єктивних ознак, які визначають певні діяння як правопорушення.

Об’єкт – соціальні цінності, які взяті під охорону нормами адміністративного права, виступає громадський порядок і громадська безпека.

Об’єктивна сторона – заздалегідь неправдивий виклик спеціальних служб.

Суб’єкт – учень 11 класу, який досяг віку адміністративної відповідальності.

Суб’єктивна сторона – дії учня у формі прямого умислу.

За вчинення адміністративного правопорушення до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

зобов’язання публічно або в іншій формі вибачитися перед потерпілим;

застереження;

догана або сувора догана;

передача неповнолітнього під нагляд батьків або трудового колективу.

Таким чином, учень повинен бути притягнений до адміністративної відповідальності і щодо нього застосують один із вищенаведених заходів впливу.

Задача № 3.

Відповідь.

Ці правопорушення регулюються нормами адміністративного права, і основним нормативно – правовим актом у цій галузі є Кодекс Законів про адміністративні правопорушення (КЗпАП).

Адміністративний проступок – це винне діяння, що посягає на цінності, які охороняються адміністративними законами, і зумовлює адміністративну відповідальність.

У цьому випадку юридичним фактом є неправомірна дія – проступок.

Ознаками правопорушення є:

суспільна небезпечність;

карність;

протиправність;

наявність вини.

Згідно зі статтею 184 КЗпАП:

«Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей тягне за собою попередження або накладання штрафу від одного до трьох неоподаткованих мінімумів доходів громадян».

Отже, спираючись на КЗпАП:

«Вчинення неповнолітнім віком від 14 до 16 років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, тягне за собою накладання штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від трьох до п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян».

Таким чином, якщо мати не позбавлена батьківських прав, то вона підлягає накладанню на неї штрафу, незалежно від того, з ким проживала дитина.

Задача № 4.

Відповідь.

Це правопорушення регулюється нормами адміністративного права, і основним НПА у цій галузі є Кодекс Законів про адміністративні правопорушення (КЗУпАП).

Адміністративний проступок — це винне діяння, що посягає на цінності, які охороняються адміністративними законами, і зумовлює адміністративну відповідальність. У цьому випадку юридичним фактом є неправомірна дія — проступок.

Ознаками правопорушення є: суспільна небезпечність; карність; протиправність; наявність вини. Згідно зі статтею 184 КЗпАП: «Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей тягне за собою попередження або накладення штрафу від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Отже, спираючись на КЗпАП: «Вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, тягне за собою накладення штрафу на батьків

або осіб, які їх замінюють, від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Таким чином, якщо мати не позбавлена батьківських прав, то вона підлягає накладенню на неї штрафу, незалежно від того, з ким проживала дитина. Можна зробити висновок: мати Сергієнка підлягає адміністративній відповідальності за «невиконання батьками обов'язків щодо виховання дитини».

Задача № 5.

Відповідь.

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може здійснюватися у випадках прямо передбачених законодавством, з метою встановлення особи правопорушника, складання протоколу про адміністративне правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у цих справах лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законодавством, а саме: органами внутрішніх справ, прикордонними військами, посадовими особами воєнізованої охорони, а також посадовими особами військової автоінспекції.

Адміністративне затримання полягає в короткостроковому обмеженні особистої свободи порушника. Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше як три години.

Строк адміністративного затримання обчислюється з моменту доставки порушника для складання протоколу, а особа, яка була в стані сп'яніння, - з часу її вивезення.

На підставі ст. 263 КУпАП „, ” осіб, які вчинили дрібне хуліганство, може бути затримано до розгляду справи суддею. В даному випадку при притягненні гр. М. до адміністративної відповідальності не було порушено норм закону.

Задача № 6.

Відповідь.

Наявне адміністративне правопорушення — порушення Правил дорожнього руху, до відповідальності можуть бути притягнуті обидва дорослі пішоходи,

дитина відповідальності не нестиме. Відсутність автомашин не впливає на оцінку дій порушників.

Мало місце адміністративне правопорушення — дрібне хуліганство, але до відповідальності будуть притягнуті лише двоє підлітків, які досягнули 16 років. Можуть притягнути до відповідальності батьків інших підлітків за неналежне виконання обов'язків з виховання дітей.

Підліток порушує вимоги законодавства, має місце адміністративне правопорушення — проживання без паспорта, хлопець може бути притягнутий до відповідальності.

Громадянин вчинив правопорушення, але воно є не адміністративним, а дисциплінарним. Відповідно і стягнення буде не адміністративним, а дисциплінарним.

Задача № 7.

Відповідь.

Стаття 184 Кодексу Законів про адміністративні правопорушення України

Ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей, — тягне за собою попередження про накладання штрафу в сумі від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян...

Вчинення неповнолітніми віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років правопорушення, відповідальність за яке передбачено цим Кодексом, — тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, у сумі від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення неповнолітніми діянь, що містять ознаки злочину, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, якщо вони не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, — тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, що їх замінюють, у сумі від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Симуляційна гра

Змодельуйте гру згідно із запропонованим текстом. Після перегляду фрагменту гри інші групи повинні дати відповіді на наступні запитання.

1. Який вид адміністративного правопорушення відображено в ситуації?

2. Який вид адміністративного примусу може бути застосований в даному випадку?

3. Який орган розглядатиме це адміністративне правопорушення?

Задача № 8.

Відповідь.

(Адміністративне правопорушення в галузі послуг. Умисне. Вид адміністративного стягнення — штраф. Орган — посадова особа (контролер).)

Задача № 9.

Відповідь.

(Адміністративне порушення, що посягає на громадський порядок і безпеку. Умисне. Вид адміністративного стягнення — штраф. Орган — суд на підставі протоколу, укладеного державтоінспектором.)

Задача № 10.

Відповідь.

(Адміністративне порушення в галузі охорони природи і природокористування. Умисне. Вид адміністративного покарання — штраф, конфіскація предмета. Орган — посадова особа (інспектор рибохорони).)

ВИВЧАЙ ТА ЗНАЙ!

Кримінальне право - галузь права, норми якої встановлюють засади відповідальності за скоєння злочинів, їх види й покарання за них.

Джерела кримінального права:

Конституція України.

Кримінальний Кодекс України.

Кримінально – процесуальний Кодекс України.

Злочин – це суспільно небезпечне протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність), яке скоєне суб'єктом злочину (тобто особою, яка може нести за нього відповідальність), передбачене Кримінальним Кодексом України.

Склад злочину:

суб'єкт; - суб'єктивна сторона; - об'єкт; - об'єктивна сторона.

Стадії вчинення злочину:

Приготування до злочину.

Замах на злочин.

Закінчений злочин.

Незакінчений злочин (готування, замах).

Добровільна відмова від доведення злочину до кінця.

Співучасть (організатор, підмовник, пособник, виконавець).

Кримінальна відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який полягає в застосуванні судом від імені держави до особи, яка скоїла злочин, державного примусу у формі покарання.

Обставини, які враховуються під час призначення покарання:

Ступінь тяжкості скоєного злочину.

Особа винного.

Обставини, які пом'якшують відповідальність.

Обставини, які обтяжують відповідальність.

До осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі види покарань (основні, додаткові та ті, які можуть бути як основними, так і додатковими):

штраф;
позбавлення спеціального звання;
позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю;
громадські роботи;
виправні роботи;
конфіскація майна;
обмеження волі;
позбавлення волі на певний строк;
довічне позбавлення волі.

Звільнення від кримінальної відповідальності і покарання:

Амністія.
Помилування.
Відстрочка виконання вироку.
Умовне засудження.

ПОМІРКУЙ ТА РОЗВ'ЯЖИ!

Кримінальне право (задачі)

Задача № 1.

Яковенко ввечері, повертаючись з дискотеки, розбив скло та проник до магазину «Алло», що здійснює продаж мобільних телефонів, і взяв собі декілька. У цей час спрацювала сигналізація, і він був затриманий державною службою охорони.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача № 2.

Працівник відділення кримінального розшуку Київського районного відділу Кисельов під час перевірки заяви про вчинення злочину встановив, що 13 – річний Кравченко Віктор проник через вікно у продовольчий магазин, звідки викрав продукти на суму 5 тисяч гривень. Працівник відділу виніс ухвалу про відмову порушувати кримінальну справу.

Чи правомірні дії Кисельова?

Чи підлягає Кравченко юридичній відповідальності?

Хто відшкодує заподіяні збитки?

Задача № 3.

Ввечері біля станції метро «Шулявська» невідомий автомобіль збив громадянина, який переходив вулицю позначеним пішохідним переходом, та, не зупиняючись, поїхав далі. Перехожі кинулися на допомогу, але всіх випередив хлопець, який підбіг до постраждалого, що лежав на проїжджій частині, та, схопивши його шапку, швидко зник. Інші перехожі викликали швидку допомогу та перенесли потерпілого на тротуар, а лікар, що опинився поруч, надав необхідну допомогу.

Чи має місце злочин в даній ситуації? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі його обставини?

Задача № 4.

У ніч на неділю біля одного з барів м. Біла Церква близько 20 молодих хлопців вчинили п'яну бійку. Наряд поліції, що прибув на місце події, запропонував припинити бійку. Зваживши на нечисельність наряду – декілька хлопців кинулися на поліцейських та, збивши з ніг, почали їх бити ногами. Один з патрульних зробив попереджувальний постріл, а коли це не допомогло, відкрив прицільний вогонь. Одного з нападників було вбито, а інші кинулися тікати.

Чи вчинено злочин, який?

Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?

Задача № 5.

Неповнолітні Петро та Вадим під керівництвом раніше судимого Бориса розбили вітрину магазину та викрали звідти імпортовану радіотехніку, яку потім сховали у свого знайомого Руслана. Через кілька днів поліція затримала Руслана, який зізнався у скоєному та допоміг знайти сховані речі. Петро та Руслан – учні 10 класу, характеризуються позитивно. Вадим після закінчення 9 класу не працює і не навчається, узятий на облік у службі у справах неповнолітніх за дрібне хуліганство. Борис, раніше судимий, працює на заводі. Суд оголосив вирок - всім учасникам даного правопорушення винести вирок до трьох років позбавлення волі кожному.

Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?

Чи відповідає вирок суду вимогам закону?

Задача № 6.

Озброєний обрізом мисливської рушниць 20 – річний Сидоренко, 15 – річний Титаренко та 13 – річний Климко проникли до приміщення обласної телерадіокомпанії з метою викрадення відеоапаратури. Погрожуючи вбивством, вони зв'язали сторожа та засунули йому в рот в'язану шапку Климка. Викравши відеоапаратуру, вони залишили сторожа зв'язаним, а на ранок його знайшли мертвим. Як було встановлено судово – медичною експертизою, шапка перекрила йому дихальні шляхи, і від цього він помер.

Дайте юридичну оцінку діям учасників даного правопорушення.

Задача № 7.

На борту теплохода «Іван Франко», який здійснював туристичний рейс за маршрутом Одеса – Гамбург, було скоєно ряд злочинів. Безпосередньо перед виходом теплохода з порту м. Одеси на ім'я капітана надійшла заява від пасажирів Федоренка про те, що з його каюти було викрадено імпортовану відеокамеру. При підході до порту Гамбург стало відомо, що з судна зник пасажир Василів. Вжитими заходами було встановлено, що крадіжку скоїв член команди Васін. Він також вбив Василю, який підозрював його у скоєнні злочинів та погрожував повідомити про це капітану.

За якими законами Васін буде притягнутий до відповідальності?

Задача № 8.

. Новосельцев та його дружина о 21 годині, повертаючись із театру, мали пересікати залізничну колію. Раптом до них підійшли п'яні Ганєв та Жолудєв, почали чіплятися до Новосельцева та ображати його дружину. Новосельцев вдарив Ганєва кулаком в обличчя, Ганєв упав та вдарився головою об колію, отримав тяжку травму, у зв'язку з чим | він протягом 4 місяців не працював. Після закінчення строку тимчасової непрацездатності він звернувся з позовом до суду на Новосельцева щодо відшкодування шкоди (втраченого заробітку та витрат на лікування).

Проаналізуйте обставини справи та дайте правову оцінку ситуації.

Задача № 9.

Неповнолітній Астахов, знаючи, що у його однокласника Бородіна є мобільний телефон, захотів заволодіти ним. З цією метою він прийшов до Бородіна додому наче обмінятися дисками. Залишивши гостя на порозі квартири, Бородін пішов до своєї кімнати міняти диски, а Астахов у цей момент витягнув мобільний телефон із піджака Бородіна і поклав до себе у кишеню, а потім виніс його з квартири.

Як треба кваліфікувати ці діяння?

Чи зміниться кваліфікація, якби Астахов заволодів телефоном під час перебування у квартирі Бородіна?

Задача № 10.

Під час перебування хворої матері у лікарні душевнохворий Татин, який визнаний таким, що не потребує ізоляції у психіатричному закладі, вліз у сарай сусіда та вчинив пожежу, від якої згорів й сарай та інше майно. Сусід звернувся з позовом до батьків Татина про відшкодування заподіяної шкоди. Заперечуючи проти позову, Татина вказала, що під час цієї події вона перебувала у лікарні, куди потрапила несподівано у непритомному стані. Крім того, батько Татина заявив, що він як інвалід сам потребує лікування, до того ж, у них немає жодного майна, крім будинку та домашніх речей.

Дайте правовий аналіз ситуації.

Кримінальне право

(відповіді до задач)

Задача № 1.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами Кримінального Кодексу України. Юридичним фактом правопорушення є неправомірне діяння, що виступає як злочин.

Злочин – це суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), скоєне суб'єктом правопорушення.

Ознаками злочину є:

суспільна небезпечність;
протиправність;
винність;
караність.

Склад злочину:

об'єкт – загальний (суспільні відносини, захищені кримінальними нормами), родовий (власність), безпосередній (право володіння, розпорядження і користування), мета (власність на телефон);

об'єктивна сторона – крадіжка, як таємне викрадення чужого майна, час – вечір, місце – магазин «Алло»;

суб'єкт – фізична осудна особа, що досягла на момент скоєння 16 (14) років. Яковенко, вік якого невідомий.

суб'єктивна сторона - винне діяння, яке скоєне умисно, оскільки особа, яка його скоїла, усвідомлювала, що його скоїла, описувала протиправний характер свого діяння і передбачала його суспільно небажані наслідки та бажала свідомо їхнє настання. А оскільки особа, що здійснила діяння, бажала настання таких наслідків, то це є прямий умисел.

Задача № 2.

Відповідь.

Ці правовідносини регулюються нормами кримінального права. Основним нормативно – правовим актом, який регулює ці відносини, є Кримінальний Кодекс України.

Дії працівника Кисельова не відповідають чинному законодавству. Кисельов повинен був відкрити кримінальну справу, але за відсутності складу злочину не давати їй судового провадження. Згідно із законодавством України, злочини, скоєні малолітніми у віці від 11 до 14 років передбачають такі виховні заходи впливу:

застереження;

обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог щодо поведінки малолітніх;

передачу малолітнього під нагляд батьків, або осіб, які їх замінюють, або під нагляд педагогічного чи трудового колективу за його згоди, або іншим громадянам на їх прохання;

направлення малолітнього до спеціальної навчально – виховної установи для підлітків і дітей до його виправлення на термін, який не перевищує 3 років.

Кравченко Віктор юридичній відповідальності не підлягає, тому що він не досяг віку юридичної відповідальності.

Заподіяні збитки відшкодуватимуть батьки Віктора Кравченка, оскільки він не досяг повноліття і не має власного заробітку.

Задача № 3.

Відповідь.

У цьому випадку мають місце кілька правопорушень. По – перше, невідомий хлопець вчинив грабіж, до того ж вчинив його щодо людини, яка перебувала у безпорадному стані, що є обтяжуючою обставиною (статті 82 і 41 ККУ). По – друге, дії водія автомашини, яка збила пішохода. Враховуючи, що перехожий переходив дорогу по пішохідному переходу, він, згідно з Правилами дорожнього руху, мав перевагу перед автомобілем, і водій, не пропустивши його, порушив Правила.

Таким чином, він винен у порушенні Правил дорожнього руху, внаслідок якого постраждала людина, що є необережним злочином (стаття 215 ККУ). Злочинними є дії водія після аварії – він залишив людину без допомоги в безпорадному стані, що також є кримінальним злочином (стаття 111 ККУ), але вже навмисним.

Слід звернути увагу учнів на їх дії у схожих ситуаціях – звернути увагу та запам'ятати номер та марку автомобіля, обставини події, викликати швидку допомогу та поліцію, надати при необхідності невідкладну допомогу потерпілому.

Задача № 4.

Відповідь.

Необхідно аналізувати ситуацію двома способами.

З одного боку, необхідно оцінити дії групи молоді – вона вчинила кілька злочинів. П'яна бійка може кваліфікуватися як хуліганство (ч. 1 статті 206 ККУ), опір, який при цьому вчинений проти співробітників поліції, перетворює дії правопорушників на злісне хуліганство (ч. 2 статті 206 ККУ), у разі нанесення при цьому тілесних ушкоджень середньої чи більшої тяжкості, буде застосовано також (ч. 2 статті 189 чи статті 190 – 1 ККУ), що передбачає відповідальність за посягання на життя співробітника поліції або заподіяння йому тілесних ушкоджень. Слід звернути увагу на наявність обтяжуючих обставин – вчинення злочину групою осіб та у нетверезому стані.

З другого боку, слід звернути увагу на дії поліції, які, незважаючи на важкі наслідки, мають бути визнані правомірними, такими що повністю відповідають вимогам Закону України «Про поліцію».

Задача № 5.

Відповідь.

Вчинено крадіжку (стаття 81 ККУ). Здійснення злочину організованою групою осіб становитиме обтяжуючу обставину провини. Всі учасники крадіжки будуть притягнуті до кримінальної відповідальності, тому що відповідальність на цей злочин настає з 14 років (стаття 10 ККУ).

Розглядаючи названий вирок, важливо вказати, що суд зобов'язаний враховувати не лише обставини злочину взагалі, а й ступінь провини та особистість кожного учасника злочину (стаття 39 ККУ).

Тому найбільшу відповідальність повинен нести Борис – він є організатором злочину, до того ж це в нього не перший злочин, що є обтяжуючою обставиною. Петро та Вадим у цьому злочині є виконавцями, але суд повинен був врахувати різницю їх попередніх характеристик. Руслан – посібник, суд повинен врахувати як його позитивну характеристику, так і допомогу слідству, яку він надав.

Таким чином, вирок суду не відповідає вимогам закону про необхідність індивідуалізації покарання.

Задача № 6.

Відповідь.

Насамперед, слід звернути увагу на те, що участь у скоєних злочинах Климка юридичного значення не має, оскільки він є недієздатним, а отже, не є суб'єктом цих відносин. Що ж до Сидоренка та Титаренка, то вони за попередньою змовою вчинили розбійний напад (не грабіж, оскільки була погроза вбивством) з метою заволодіння відеоапаратурою, що й мають бути притягнуті до кримінальної відповідальності

Юридичним фактом, який самостійно має бути оцінений судом, є й зв'язування сторожа та необережне спричинення йому смерті, що, залежно від обставин справи, може бути кваліфікований судом як незаконне позбавлення волі, що спричинило тяжкі наслідки, або як необережне вбивство.

Слід врахувати й те, що оскільки Титаренко не досяг 16 років, то за скоєння злочину через необережність він кримінальній відповідальності не підлягає, а суб'єктом позбавлення волі визнається особа, що досягла 16 років. А тому кримінальній відповідальності за позбавлення волі або за необережне спричинення смерті сторожа, підлягатиме лише Сидоренко.

Крім того, Сидоренка слід притягти до кримінальної відповідальності й за незаконне зберігання вогнепальної зброї (обріза) та за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (стаття 304 ККУ).

Задача № 7.

Відповідь.

Відповідно до чинного Кримінального Кодексу України його дія поширюється на всі злочини, скоєні на території України. Злочин вважається вчиненим на території України, коли його розпочато, продовжено або завершено на території України, або якщо хоча б один із співучасників діяв на території України.

Відповідно до чинного законодавства й стосовно умов задачі, територією України є: пасажирські морські судна, приписані до портів України, які під прапором України перебувають у територіальних водах України або у нейтральних водах. Під час перебування у територіальних водах іноземних країн ці судна не користуються правом екстериторіальності.

У зв'язку з цим Васін буде притягнутий до кримінальної відповідальності за кримінальним законом України за вчинення крадіжки відеокамери в порту м. Одеси та за скоєння вбивства Василюка у нейтральних водах.

Задача № 8.

Відповідь.

Це питання регулюється Кримінальним кодексом України, Кодексом про адміністративні правопорушення. Цивільним кодексом України.

Спочатку кваліфікуємо дії Ганєєва та Жолудева. За умовами задачі і неможливо встановити їх вік, але можна припустити, що вони досягли 16 років.

Суперечливим є питання про те, як кваліфікувати їхні дії, коли вони приставали до Новосельцеві та його дружини. Виходячи з того, що вони не призвели до наслідків, які підпадають під статтю Кримінального кодексу, то це було адміністративне правопорушення.

Розглянемо склад адміністративного правопорушення. Суб'єкт правопорушення — це осудна особа, що досягла на момент його скоєння 16 років (у задачі не визначено вік Ганєєва та Жолудева, ! тому вони можуть бути суб'єктами тільки тоді, якщо їм виповнилося 16 років). Суб'єктивна сторона — це внутрішнє психічне ставлення правопорушника до свого протиправного діяння та його суспільне небажаних наслідків (вина у формі прямого умислу). Об'єкт правопорушення — це цінності, які взяті під охорону нормами адміністративного права та на які зазіхнув порушник

(громадський порядок і спокій громадян). Об'єктивна сторона — це зовнішній прояв протиправної поведінки (дрібне хуліганство).

Задача № 9.

Відповідь.

Це діяння кваліфікується Кримінальним кодексом України як злочин — крадіжка (проникнення у житло не було, тому що Бородін залишив гостя на порозі квартири).

Визначимо його склад: об'єкт: загальний — цінності, взяті під охорону Кримінальним кодексом, родовий — власність, безпосередній — право власності на мобільний телефон, предмет злочину — мобільний телефон; об'єктивна сторона: діяння у формі дії, а саме — крадіжка (таємне заволодіння Астаховим мобільним телефоном Бородіна під час візиту з приводу обміну дисків); суб'єкт: неповнолітній осудний Астахов, який досяг віку, з якого настає кримінальна відповідальність за скоєння крадіжки (тобто 14 років); суб'єктивна сторона: вина у формі прямого умислу, корисливі мотиви. Якщо Астахов захотів би заволодіти телефоном Бородіна під час перебування у його квартирі, то зміниться об'єктивна сторона, а саме обставини скоєння злочину — крадіжка, що не поєднана з проникненням у житло.

Задача № 10.

Відповідь.

Це питання регулюється Кримінальним кодексом України, Цивільним кодексом України.

Кваліфікуємо дії Татина. Його діяння є суспільне небезпечним, протиправним, винним, караним. Отже, Татин скоїв злочин (умисне знищення або пошкодження майна, вчинене шляхом підпалу). Розглянемо склад злочину. Суб'єкт — це осудна особа, що досягла на момент скоєння злочину певного віку, у цьому випадку 14 років. Але в умовах задачі сказано, що Татин є душевнохворим, тому він під час скоєння злочину пере бував у стані неосудності. Згідно із законодавством, він не підлягає відповідальності. Але остаточно це встановить суд, який може застосувати до Татина примусові заходи медичного характеру.

Щодо відшкодування заподіяної шкоди, то, згідно зі ст. 1186 ЦК України, якщо шкоди було завдано Особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій

або не могла керувати ними у зв'язку з психічним розладом або недоумством, суд може постановити рішення про відшкодування цієї шкоди її чоловіком (дружиною), батьками, повнолітніми дітьми, якщо вони проживали разом з цією особою, знали про її психічний розлад, але не вжили заходів щодо запобігання шкоді. Тому суд може покласти обов'язок відшкодувати шкоду на батьків Татина. Але мати на цей час була у лікарні, тому не могла запобігти шкоді, а батько є інвалідом, тому, можливо, він також не міг вжити заходів щодо запобігання шкоді. Але майнова шкода сусіду завдана внаслідок злочину, а особа, що вчинила його, не підлягає відповідальності та є неплатоспроможною, тому суд може винести рішення про відшкодування шкоди державою. Але остаточне рішення буде приймати суд, проаналізувавши всі матеріали справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Воронянський О. В., Борисов В. Г., Зайончковський Ю. В. Основи правознавства: Навч. Посібник. – Х.: Парус, 2005.
2. Колодій А. М., Копейчиков В.В. Загальна теорія держави і права. – К., 2000.
3. Наровлянський О. Д. Правознавства: Підручник для 10 класу. – К.: Грамота, 2010.
4. Основи правознавства. /За ред.. проф.. П. І. Гнатенка. – К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003.
5. Коржанський М.Й. Кримінальне право України. (Загальна частина) – К, 2001.
6. Конституційне право України. / За ред. проф.. В.Ф. Погорілка. – К., 2000.
7. Конституція України.
8. Кодекси:
 - Кодекс Законів про працю України від 10. 12. 1971 р.
 - Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07. 12. 1984 р.
 - Кримінальний Кодекс України від 05. 05. 2001 р.
 - Сімейний Кодекс України від 10. 01. 2002 р.
 - Цивільний Кодекс України від 16. 01. 2003 р.
9. Ратушняк С. П. Правознавство: словник – довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005.
10. Раденко Т. В., Раденко В. Б. Основи правознавства: практичний довідник. – Харків, 2009.